

ועדת היגוי לגיבוש הנחיות תכנון – סביבת מגורים

עבור ילדות וילדים צעירים ומשפחותיהם

רקע מדוע לתכנן לילדים צעירים ומשפחותיהם בישראל?

- גידול אוכלוסייה גבוה
- מגוון רב ופוטנציאל לפערים
- בניה חדשה - מגדלי מגורים למשפחות
- תכניות חדשות צפויות להשפיע על 40% מהיצע הדיור בעתיד
- תוכניות להקמת מערך תחבורת המונים.

רקע ועדת ההיגוי וצוות התכנון

מ"מ יו"ר הועדה: אורית נגר שמיר, אגף בכיר מיפוי ותכנון
נציגת קרן ברנרד ון ליר בישראל: דניאלה בן עטר

תכנון ואדריכלות, מנהלי פרויקט
גבריאלי-סגל: גידו סגל, תמי גבריאלי, מור מיטלמן, שלמה מזור

יועצי נוף וסביב

רם איזנברג-עיצוב סביבה: רם אייזנברג, לנה חורי

יועצי תחבורה

ד"ר רוברט אסחאק

יועצת התפתחות הילד

ד"ר דנה שי, האקדמית ת"א-יפו

יועצת אקדמית

ד"ר אמילי סילברמן, האוניברסיטה העברית

1

עדכון ופיתוח הנחיות לתכנון ועיצוב סביבות עירוניות לילדים צעירים ומשפחותיהם.

2

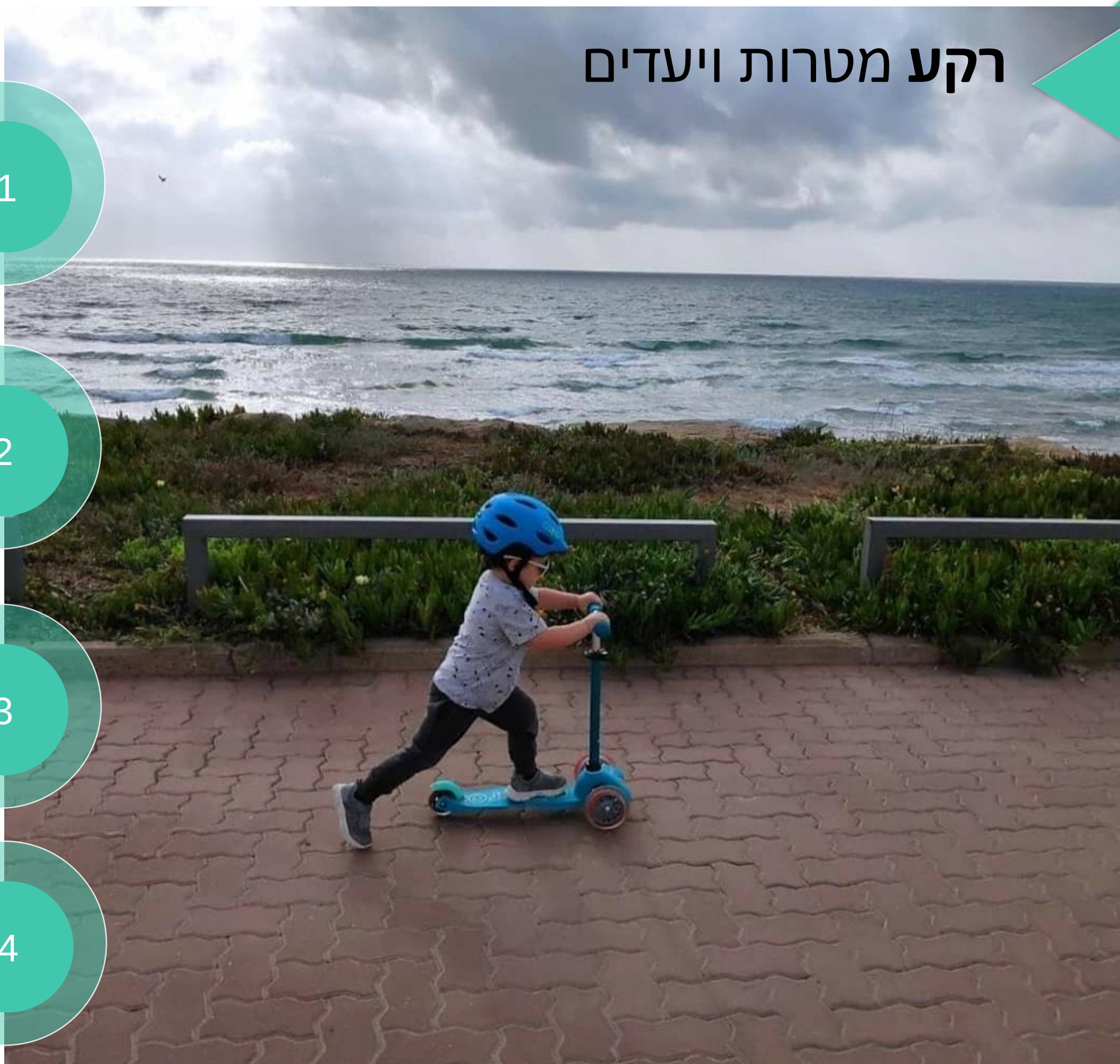
רתימת בעלי עניין לשים דגש על תכנון סביבות לילדים צעירים ומשפחותיהם.

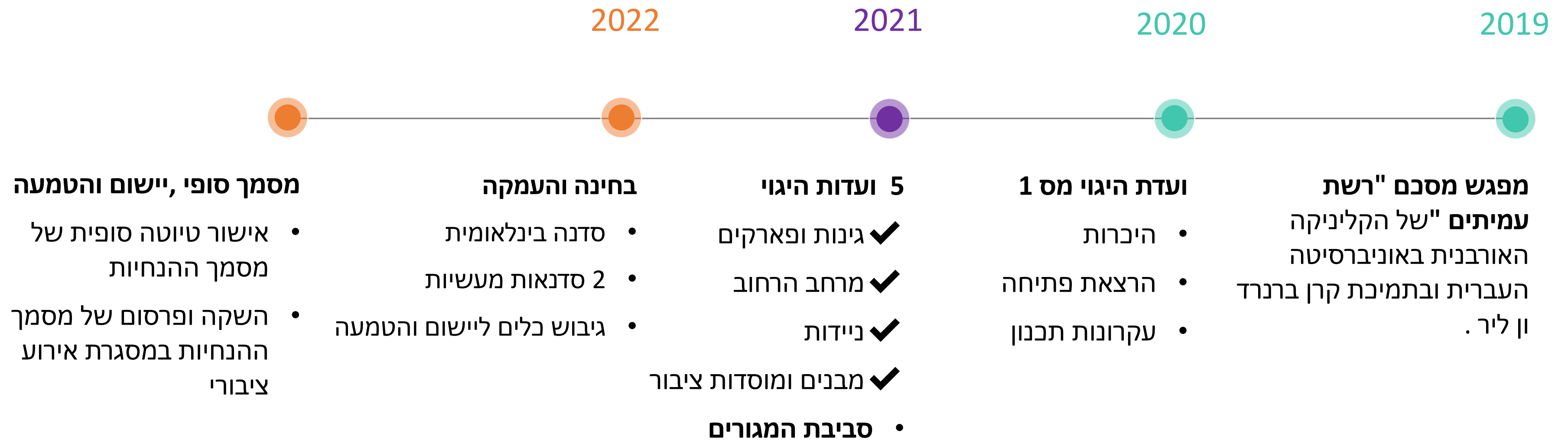
3

איתור הזדמנויות להטמעת ויישום ההנחיות בתכניות לטווח הקצר והארוך.

4

הטמעת כלים להערכת הצלחה בפרויקטים ותכניות.

סדר יום | מפגש 6 – "סביבות מגורים"

יום ה' 2.12.2021 | 14:00-11:00

ישיבת Zoom | <https://us02web.zoom.us/j/82154633660?pwd=TFRGOXh1SGcxZHFhUE0zbzJLckNVUT09>

11:15 – 11:00	פתיחה ורקע לסדר היום
11:30 – 11:15	ילדים צעירים ומשפחותיהם בסביבות המגורים ד"ר דנה שי, ר' מכון SEED, המכללה האקדמית ת"א-יפו
11:45 – 11:30	סוגיות מרכזיות בתכנון שכונות מגורים בישראל עבור ילדים ד"ר אמילי סילברמן ר' הקליניקה האורבנית, האוניברסיטה העברית.
12:30 – 11:45	הנחיות לתכנון סביבות המגורים הרצאה ודיון משותף משרד גבריאלי סגל, רם איזנברג, רוברט אסחאק
12:45 – 12:30	התייחסות משרד הבינוי והשיכון ורד סולומון אדריכלית ראשית משרד השיכון והבינוי
13:00 – 12:45	דוגמאות ליישום – תכנון סביבות מגורים מותאמות אורית מילבאואר מילבאואר אדריכלים
13:15 – 13:00	נקודת המבט של היזם אופיר אתגר התאחדות בוני הארץ
13:30 – 13:15	סביבות המגורים בחברה החרדית בנצי ראקוב המכון החרדי למחקרי מדיניות
14:00 – 13:30	סיכום ודיון משותף

ליצירת קשר: גבריאלי-סגל, מנהלי פרויקט
דואר אלקטרוני: office@gavseg.com; טלפון: 03-9711411

1. מסגרת העבודה
2. רקע התפתחותי פסיכולוגי
3. סוגיות מרכזיות בתכנון שכונות מגורים בישראל עבור ילדים
4. עקרונות התכנון
5. הנחיות לתכנון כולל (השכונה והבלוק)
6. הנחיות לתכנון לביצוע (הבניין והדירה)

מסגרת העבודה

1

מיקוד "רק" על היבטים הקשורים לילדים ומשפחותיהם

ייחוד הפרק הוא במיקוד על ילדים, ולא רק בהיבטים כלליים של "השכונה הטובה לכולם".

2

דגש על שכונות חדשות בבנייה רוויה (בנייה חדשה והתחדשות עירונית)

דגש מרכזי בפרק יושם על הנחיות לשכונות צפופות חדשות או מתחדשות, האופייניות לבניה למגורים בישראל היום.

3

הנחיות ייחודיות לשכונות וערים-חרדיות, וערים ערביות.

שונות המאפיינים של שכונות חרדיות, ובערים ערביות מחייבת התאמה ייחודית.

4

הנחיות בגישה יישומית ואופרטיבית

ניסוח הנחיות שניתן למדוד ולהעריך את יישומן, ומתוך התחשבות בשיקולי חברות היזמות הבונות את שכונות.

רקע התפתחותי פסיכולוגי

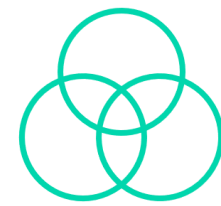
ד"ר דנה שי, ר' מכון SEED, המכללה האקדמית ת"א-יפו

עקרונות פסיכולוגיים מנחים לתכנון עבור ילדים צעירים ומשפחותיהם

ראיית הילד

צעירים ככל שיהיו ,
ילדים חווים, מרגישים ,
חושבים, רואים
ושומעים את העולם ,
ולכן יש להתייחס
לנקודת מבטם

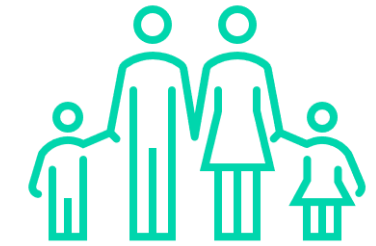
מגוון

בתוך מגוון הצרכים ,
תמיד לזכור את הנבדל
והמגוון

ראייה הוליסטית

הרווחה של הילדים
והמשפחה מורכבת מכלל
היבטי ההתפתחות
והתפקוד

המערך המשפחתי

הרווחה של הילד תלויה
ברווחה של ההורים
והמשפחה

צרכי המשתמשים במרחב

השתייכות לקהילה

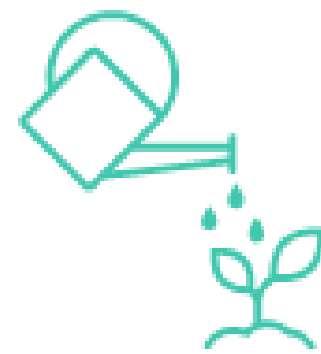
בבני האדם קיים צורך אנושי עמוק להשתייך. למתן מענה לצורך בסביבת המגורים מעבר לדירה והמשפחה יש לייצר את התחושה בבלוק ובשכונה, כך שהילד יכיר את הסביבה הקרובה וירגיש בטוח בה (Baumeister & Leary)

התפתחות וביטוי עצמי

מתן מענה לצורך של הילד בתנועה, פיזיות, גירויים ווסטיבולריים וחושיים. בסביבת מגורים צפופה ועירונית, מצטמצמים מרחבים המאפשרים משחק המפעיל את כלל מערכות החושים והתנועה הנדרשות להתפתחות מלאה.

יעדי התכנון של סביבת המגורים

אחריות

חלק מתחושת השייכות היא פיתוח אכפתיות, ואחריות כלפי האנשים בסביבת המגורים שלי וכלפי שמירה על סביבת הבית הפיזית, הניקיון, הטיפול ועוד. לקיחת האחריות תיווצר ספונטנית מתוך תחושת שייכות וקהילתיות

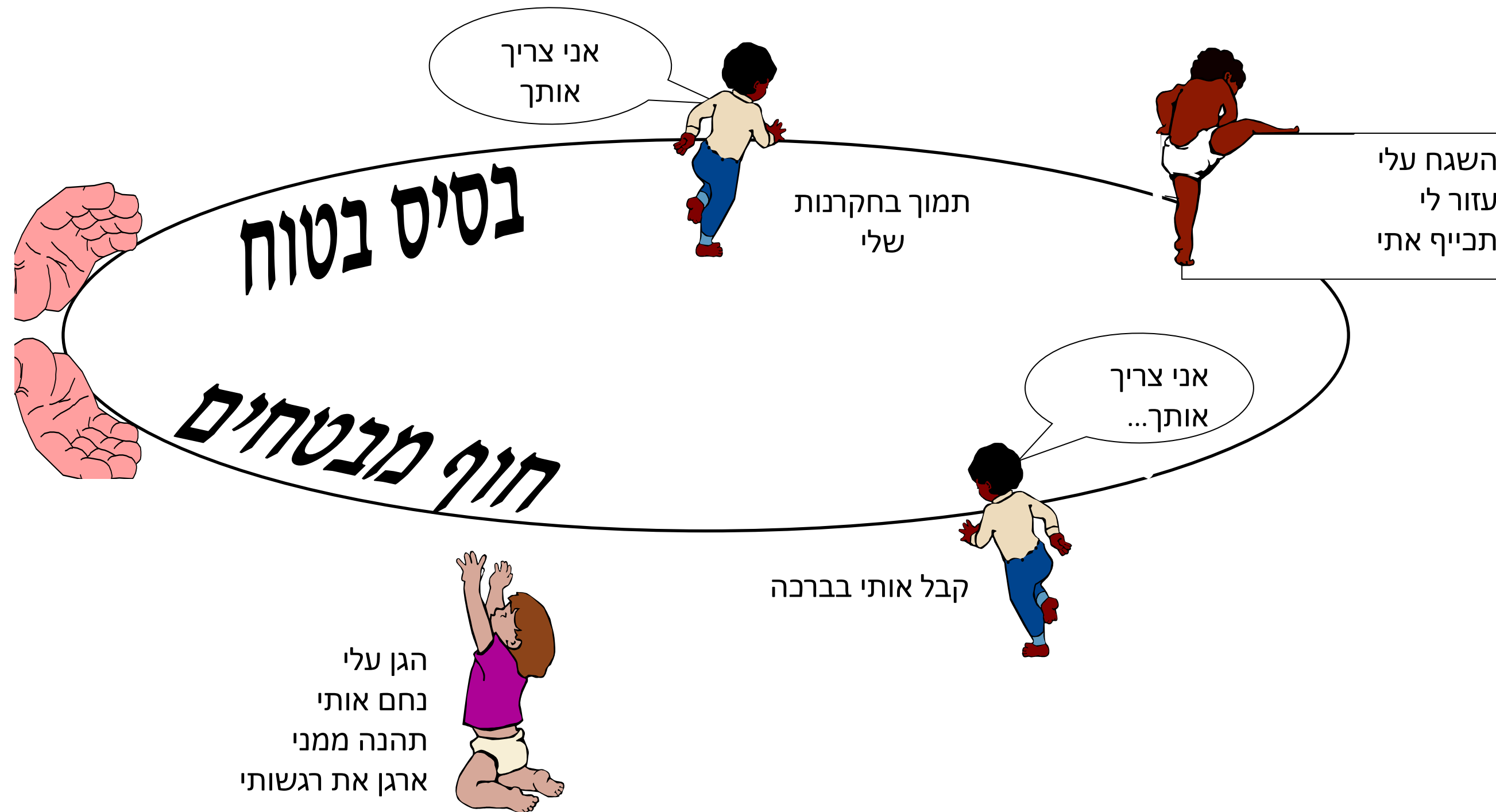
חוללות עצמית (Agency)

יצירת מרחבי מגורים מורכבים מצד אחד, ובטוחים מצד שני. המאפשרים את פיתוח היכולות של הילד לפעול בעצמאות בסביבת הבית לחקור ולגלות

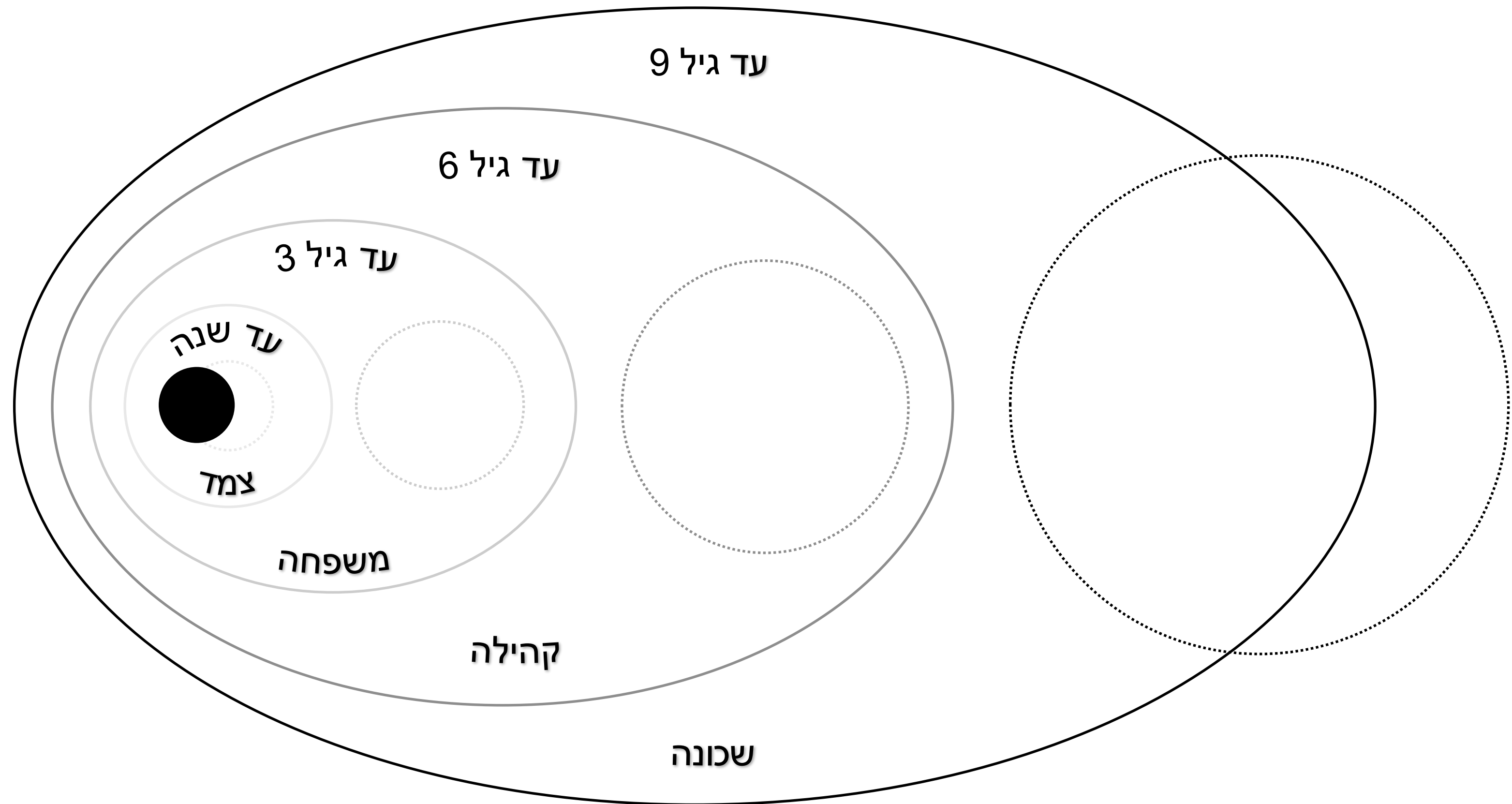
המודל האקולוגי של ברונפנברנר

תחושת השייכות למרחב

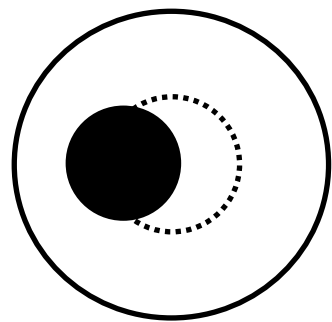
© 2000 Cooper, Hoffman, Marvin & Powell

רקע התפתחותי פסיכולוגי | ארבעת מרחבי הגילוי

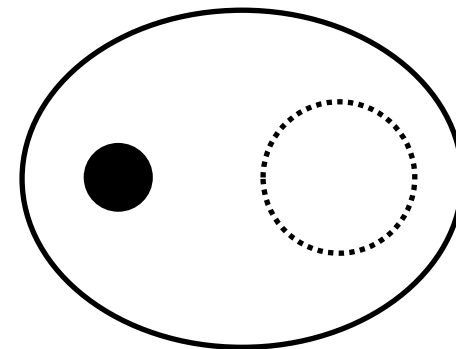
1

עד גיל שנה
(צמד)

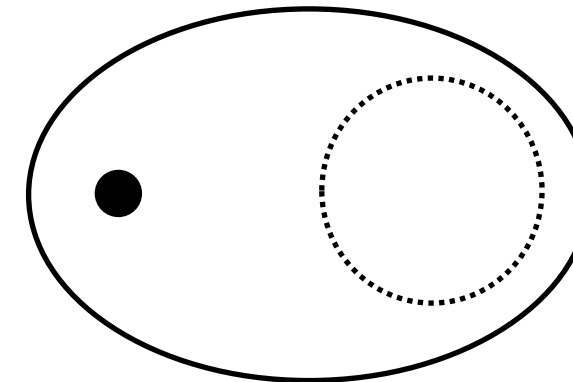
2

עד גיל שלוש
(משפחה)

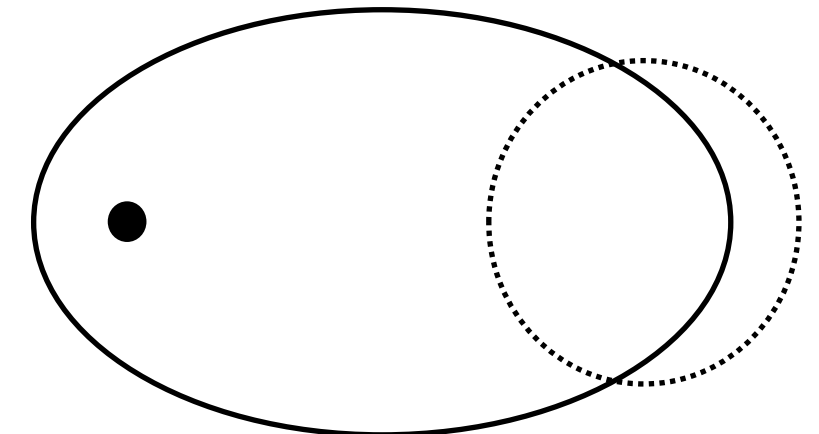
3

עד גיל שש
(קהילה)

4

עד גיל תשע
(שכונה)

במרחק המיידי (קינספרה) -
ליטוף, הושטה, נידנוד, לחישה

יד מלווה/מבט מלווה -
הליכה, נפילה, טיפוס

שמירה על קשר עין

טווח קריאה \ שמיעה
(פיזי/טכנולוגי)

- מרפסת הדירה
- שמיכה על הדשא

- מדשאה או רחבה תחומה
- מתחם מתקני משחק

- גינה בבלוק
- שביל גישה
- רחבת פעילות

- הבלוק כולו
(והמרחב שמחוץ לו)

פעילות

דוגמאות

המודל האקולוגי של ברונפנברנר

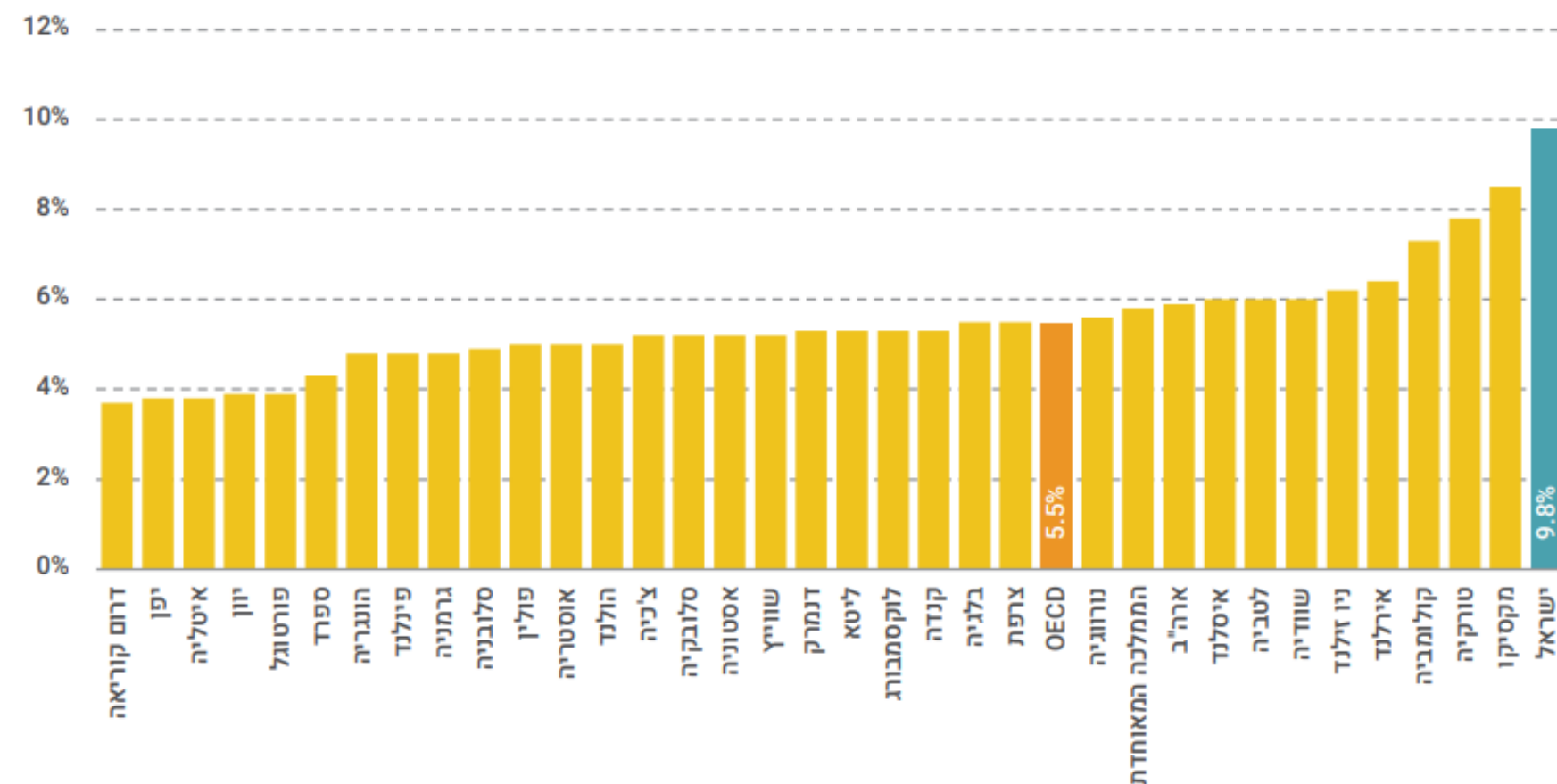
תחושת השייכות למרחב

סוגיות מרכזיות בתכנון שכונות מגורים בישראל עבור ילדים

ד"ר אמילי סילברמן, ר' הקליניקה האורבנית, האוניברסיטה העברית

שיעור הילדים בגיל לידה עד 4 מכלל האוכלוסייה במדינות ה-OECD, 2020

מקור: [דנה וקנין](#), מרכז טאוב, 2020 (מעודכן) | נתונים: World Population Prospects, 2020

הייחוד בישראל, לעומת צפון אמריקה ואירופה ואף

אסיה המתועשת הוא בשילוב בין 3 גורמים:

1. רמת הכנסה בינונית: הבנייה לגובה בשולי הערים בישראל היא לרוב

לא בנייה יוקרתית, וגם לא שיכוני דיור ציבורי, אלא בנייה המיועדת

לבעלי הכנסה בינונית (כבעלים – רוכשים או שוכרים).

2. מיקום בשוליים: שכונות חדשות צפופות בבניה גבוהה נבנות מחוץ

למרכזי ערים המרכזיות.

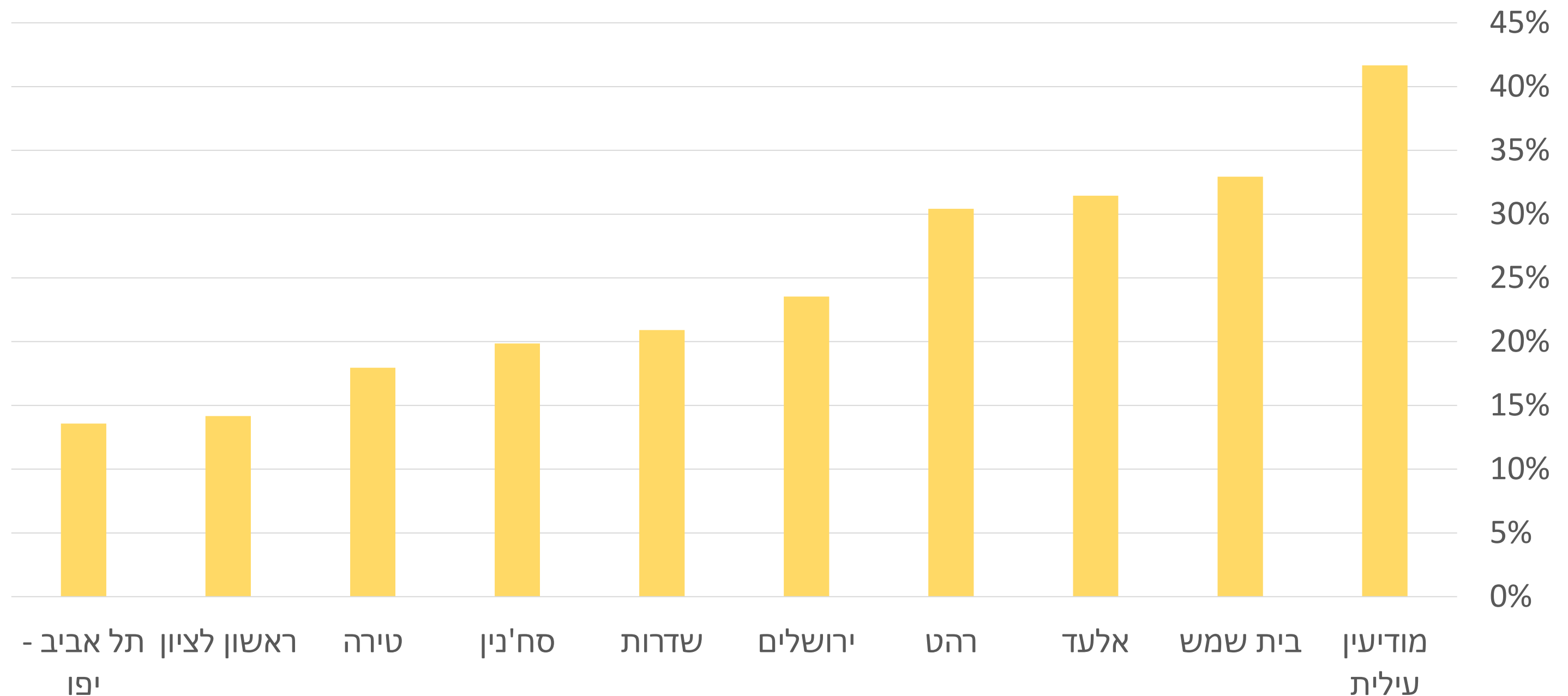
3. ריבוי ילדים בדירות בבנייה גבוהה וצפופה: משקי בית רבים עם 2

ילדים לפחות, ולעיתים הרבה יותר.

שונות גדולה בין ערים בישראל בשיעור ילדים מתוך סך האוכלוסיה

אחוז ילדים עד גיל 9 מתוך כלל האוכלוסיה בערים נבחרות

אחוז ילדים בגיל 0-9 מכלל האוכלוסייה - 2019

הצעה: מדד צפיפות ילדים בדונם

כדי לסייע בהתמודדות עם קשיים אלה, מוצע מדד חדש:

"צפיפות הילדים בשכונה": מספר הילדים ביחס לשטח נטו למגורים

חילוץ משוער של המדד, לאור מאפיינים דמוגרפיים של האוכלוסייה הצפויה לגור בבנייה צפופה בשכונה חדשה, יאפשר תכנון יותר הולם לצרכי הילדים.

נוה אביבים | תל אביב

כ- 15% בגילאים 0-9
צפיפות נטו למגורים 13 יח"ד לדונם

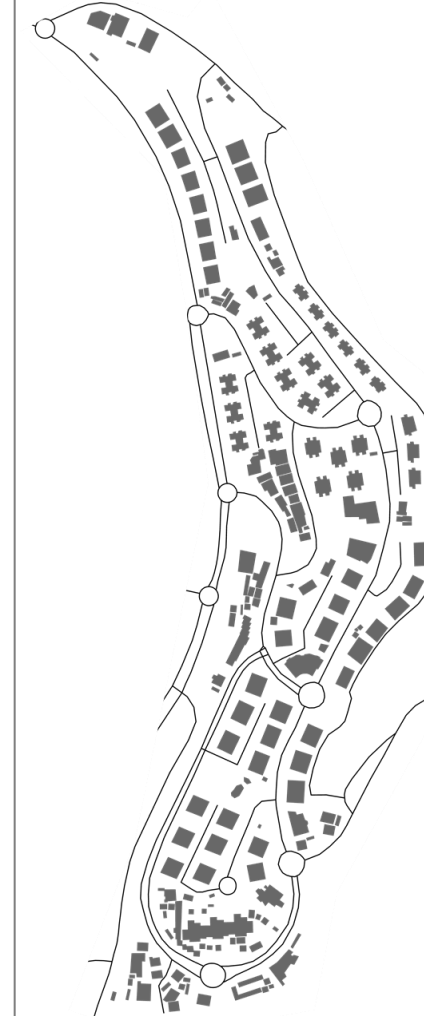
יבנה | נאות רבין

כ- 31% בגילאים 0-9
צפיפות נטו למגורים 14 יח"ד/דונם

בית שמש | קנה בושם

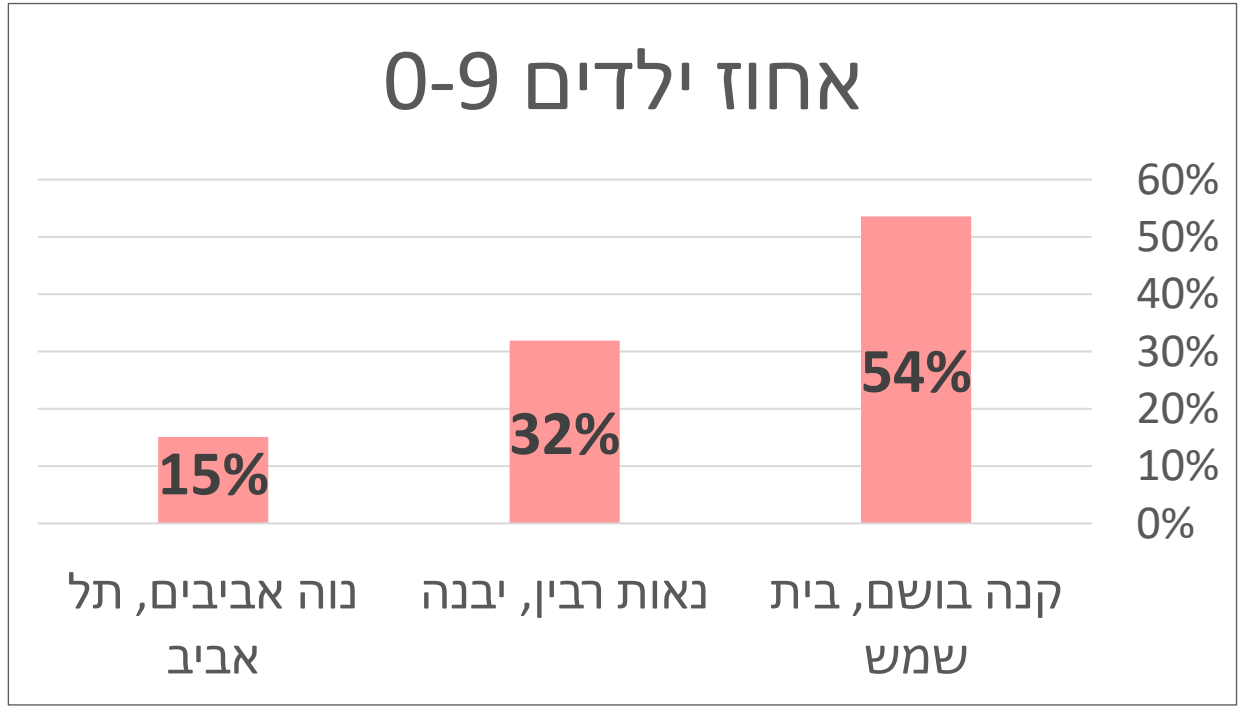

כ- 53% בגילאים 0-9
צפיפות נטו למגורים 16 יח"ד/דונם

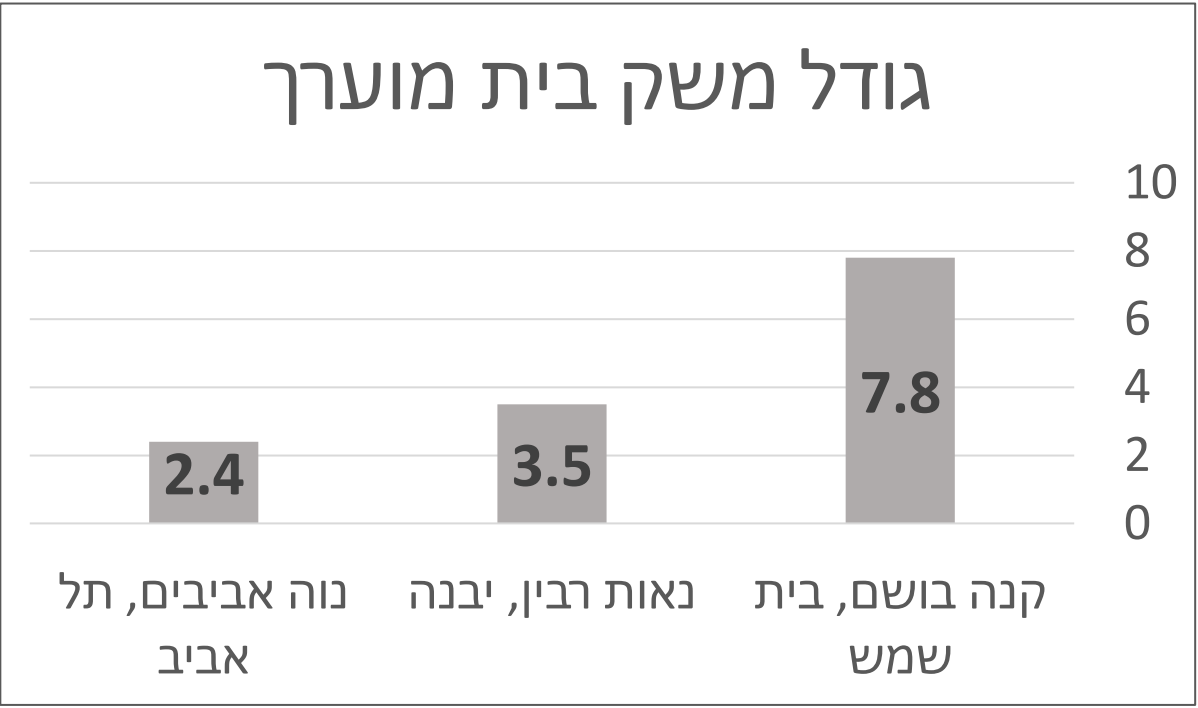

הצעה: מדד צפיפות ילדים בשכונה

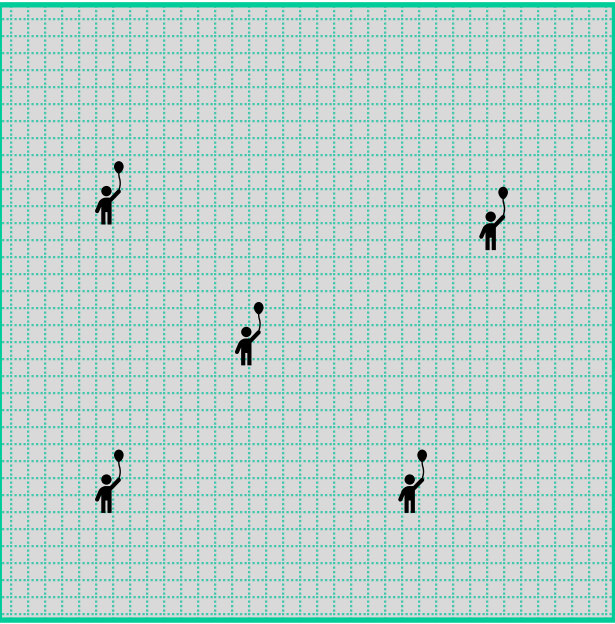
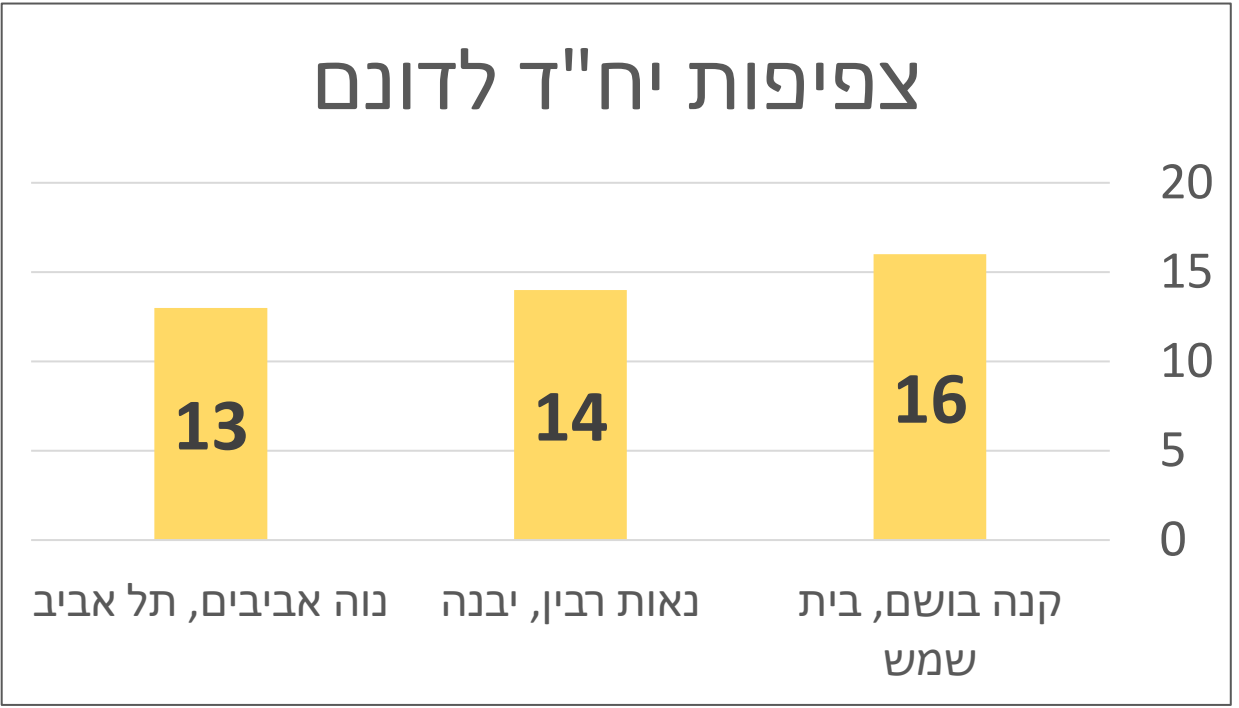
אחוז ילדים 0-9

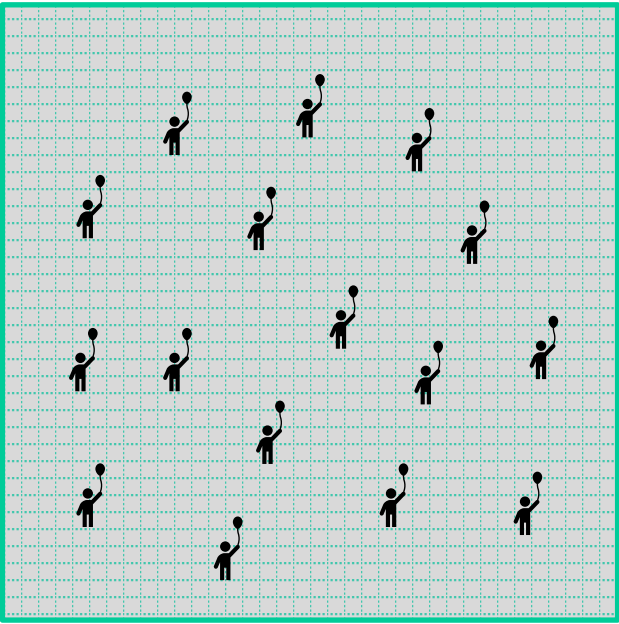
גודל משק בית מוערך

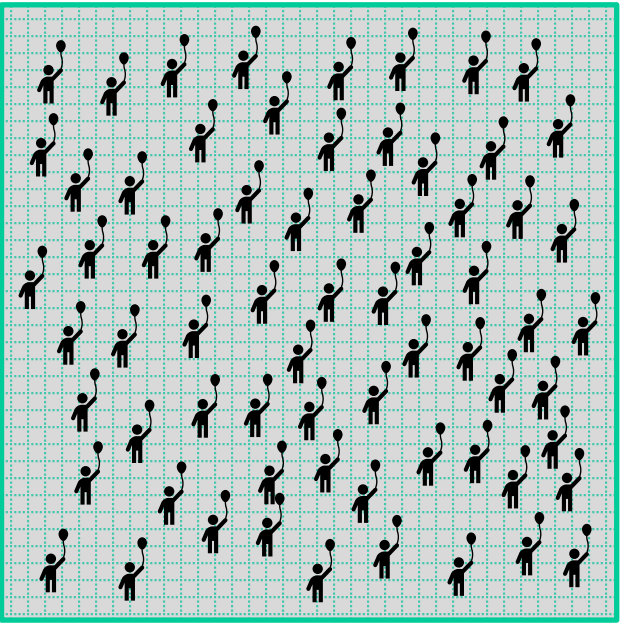
צפיפות יח"ד לדונם

נוה אביבים | תל אביב

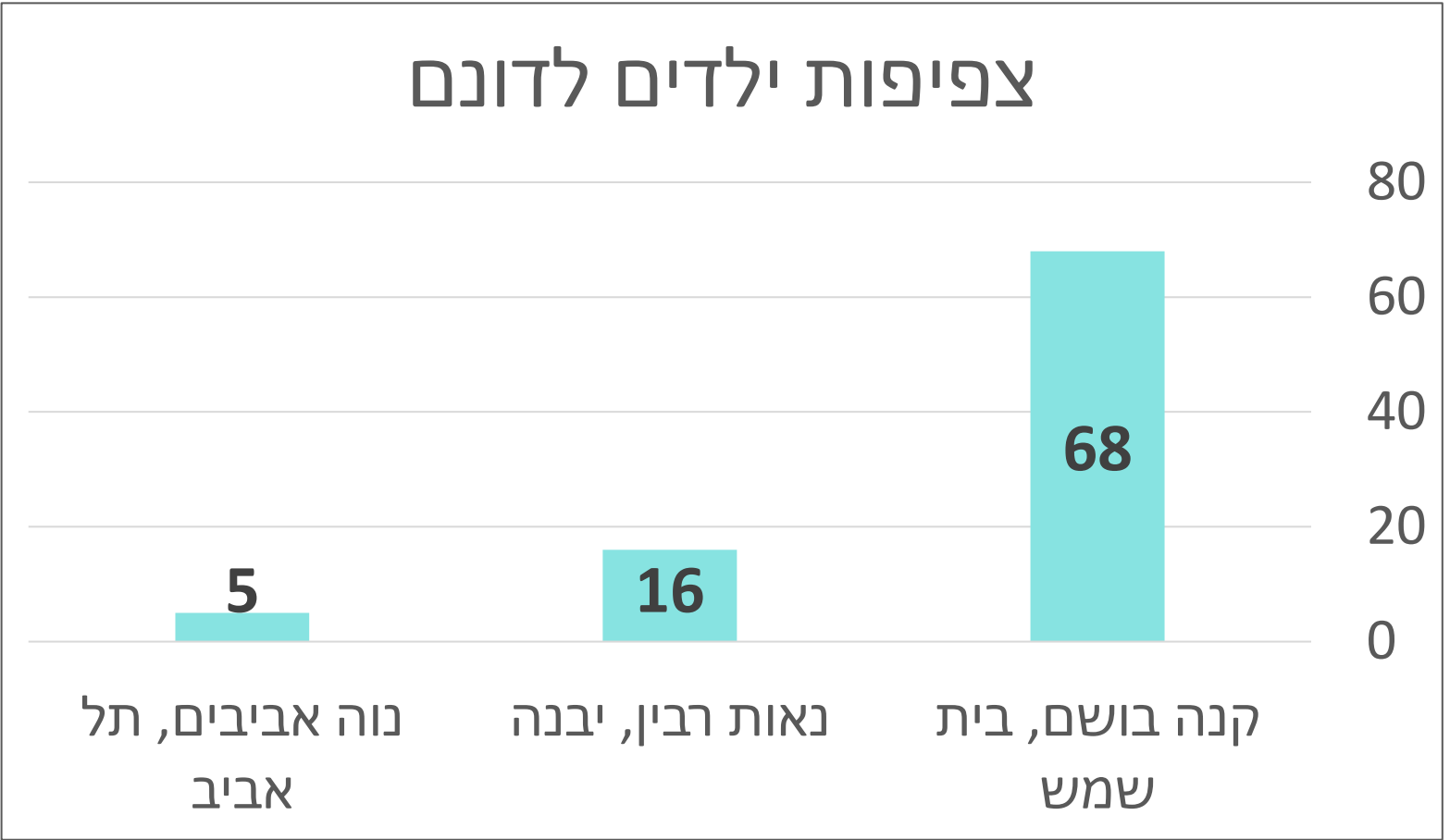

יבנה | נאות רבין

בית שמש | קנה בושם

צפיפות ילדים לדונם

השלכות וסכנות של בנייה גבוהה לא יוקרתית וריבוי ילדים

הבניין:

1. לחץ כבד על המעליות - במיוחד בשעת היציאה לגן/בית ספר
2. סיכונים של שימוש עצמאי במעליות בגילאים צעירים
3. מרחב אחסון משותף בלתי מספיק בכניסה לבניין – במיוחד עגלות ילדים ואופניים
4. שטחי משחק בלתי מספיקים במרחב הבניין
5. חניה עילית (מוקמת מסיבות של עלויות לרוב בפריפריה) - המהווה סביבה מסוכנת ולא מתאימה לילדים במרחב הבניין
6. חדרי מדרגות בבניינים חדשים - אטומים ולא נעימים לשהייה של הילדים בעקבות תקנות כיבוי אש.
7. גינות - לא מותאמות לשהייה עקב תחזוקה.
8. קושי בתחזוקה הולמת - בעקבות עלויות תחזוקה גבוהות בשל ריבוי הילדים אך היעדר יכולת כלכלית לעמוד בתשלומים

השלכות וסכנות של בנייה גבוהה לא יוקרתית וריבוי ילדים

הבלוק/השכונה:

1. **לחץ יזמי לניצול מרבית השטחים לדירות** (value for money) ובמקביל נטייה להזניח בתכנון מגרשי המגורים, ומרחבי הביניים שאינם פרטיים ואינם ציבוריים באופן מובהק לחץ וצפיפות על המרחב הציבורי עלול להוביל להעדפת שהייה בסביבת הבית
2. **תכנון מוטה לתנועת רכב** וקטיעה של תנועה רציפה של הילד ומלוויו למרחבי פעילות סמוכים לבית
3. **שינויי אקלים וזיהום אוויר מקשים על תנועה** במרחב הציבורי ויוצרים שהות ממושכת בבית או בסביבת הבית
4. **עתות חירום ומשבר ממושכים (מגפה, אסון טבע, מלחמה וכו')** מייצרים הגבלות תנועה על ילדים צעירים ומחייבים חשיבה על מענה לצרכי הילד בסביבתו הקרובה.
5. **מחסור במרחבים קטנים** קרובים לבית (גינות כיס)

אקלים מקומי

סוגיה

לעומת מדינות אירופה והחלקים הצפוניים של אמריקה, האקלים ברב האזורים בישראל מאפשר משחק בחוץ רוב השנה, בייחוד עם עצי צל

הזדמנות

פתרונות תכנון "מתחת לבניין" ו/או קומה מפולשת כאזורים מוצלים ונעימים למפגש ומשחק

חתונה של בני זוג מלאים בקומת עמודים

פינת משחקים בקומת עמודים | סינגפור

קומות העמודים בבנייני רשות המגורים של סינגפור מוצעות לשימוש או פעילות של דיירים, שטחי משחק ואפילו אירועים משפחתיים - חתונות ולוויות. הרשות המקומית משתתפת בעלות התחזוקה והפעלתם.

חנייה

סוגיה

חוסר בחיבור הולם ורמת שרות טובה בתחבורה ציבורית לשכונות חדשות, לצד היעדר תח"צ בשבת. קיים שיעור גבוה של בעלות על רכב פרטי, וצורך בחנייה קרובה לבניין המגורים. קושי במימון חניה תת קרקעית מייצר שטחי חניה עילית במרחב הציבורי המסכנת בטיחות הילדים.

הזדמנות

חיפוש פתרונות להקטנת תכסית החניה ושיפור המרחב סביב הבניין. למשל: בשילוב בין חנייה משותפת במבנה עילי בשכונה, שיפור מערך התחבורה הציבורית ושימוש ברכב שיתופי.

משפחה רב דורית

סוגיה

התרבות הישראלית מאופיינת במעורבות המשפחה המורחבת (ובמיוחד סבים וסבתות) בגידול הילדים, יש לחשוב על פתרונות שיתאימו את מערך המגורים לדפוס ייחודי זה.

הזדמנות

התאמת תמהיל הדירות בבניין, תכנון דירות עם מקום לארוח, הוספת שימושים ייעודיים לאירוח ברמת הבניין או המתחם, גמישות בתכנון חשיבה על "בנייה רב דורית"

פרויקט Sky Terrace בסינגפור שאוכלס ב-2015 הציג דגם גמיש ומתקדם יותר של 3Gen. הפרויקט משלב באופן ייחודי דירות מטיפוסים שונים ומאפשר לדיירים לחבר ולנתק דירות סטודיו מהדירה המשפחתית לפי צרכים משתנים של המשפחה.

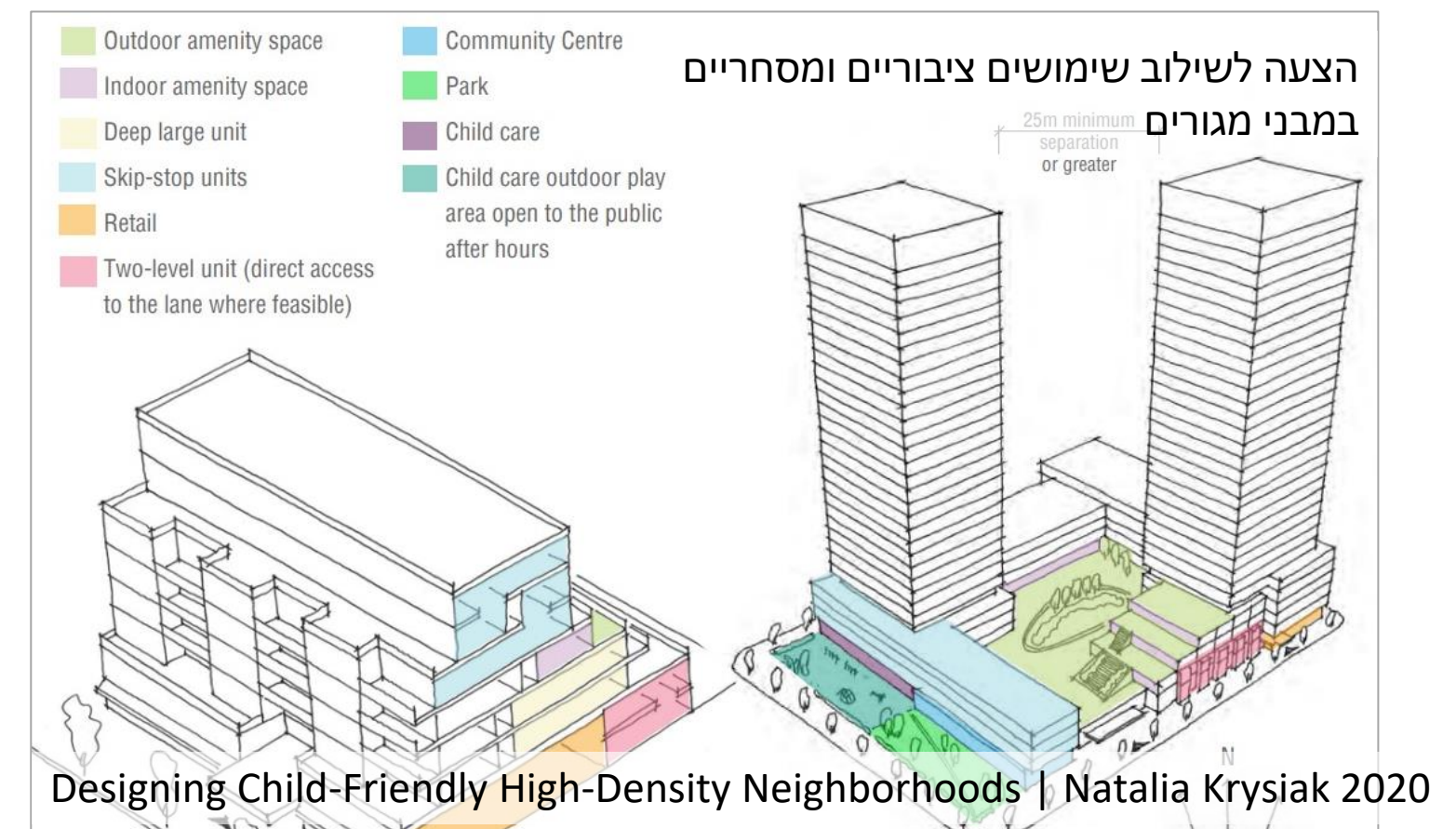
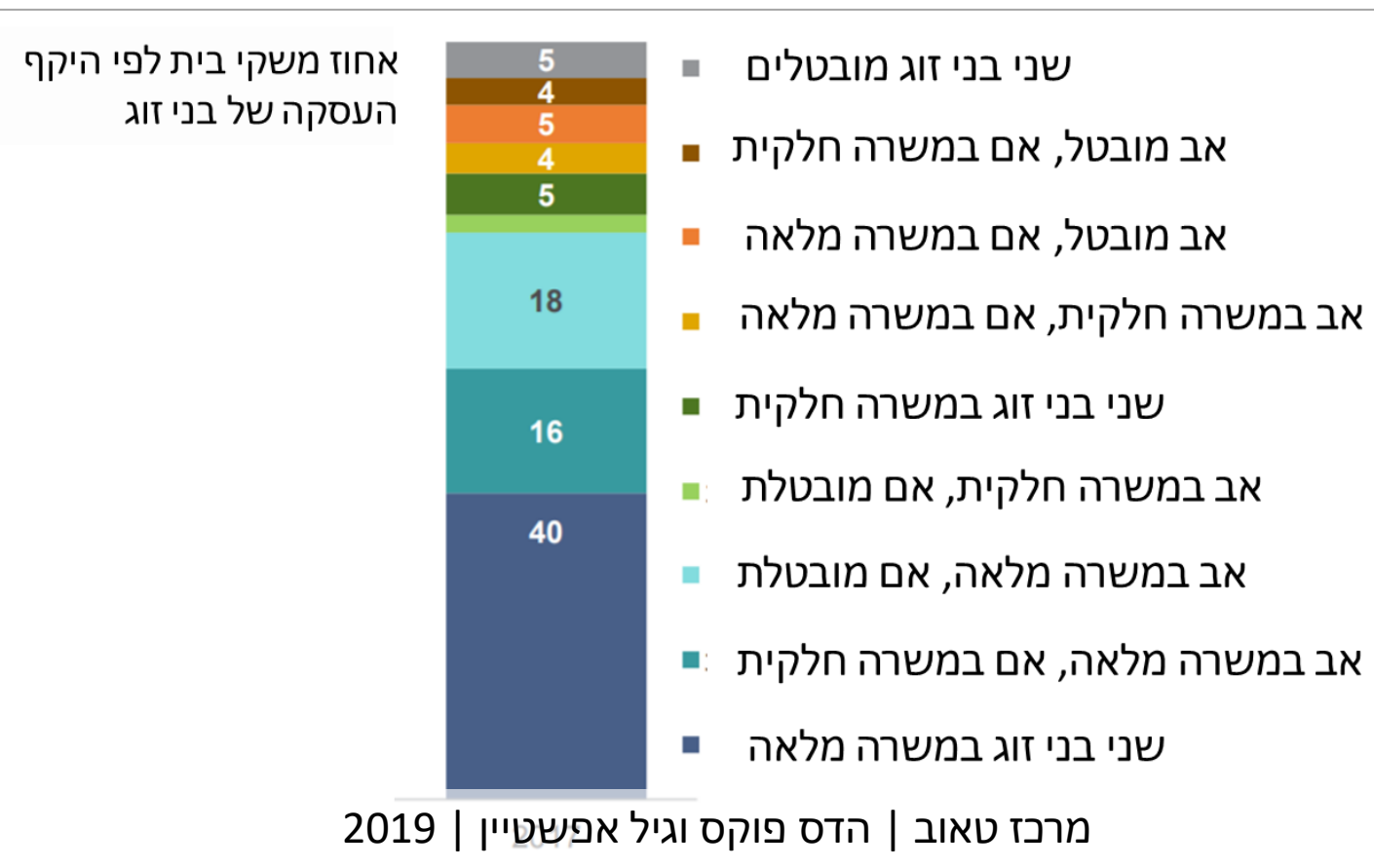
זמן עם הילדים

סוגיה

שעות העבודה הרבות בישראל, ביחס ל-OECD, וכן השיעור הגבוה של משקי בית עם שני מועסקים, מצמצם את הזמן הפנוי של ההורים עם ילדים. והזמן האבוד בפקקים עוד מוסיף לנטל.

הזדמנות

תכנון מעונות יום וגני ילדים כחלק מהבניין או עם שבילי הגעה שאינם דורשים מעבר ברחוב, להגעה עצמאית של ילדים.

מצבי חירום

סוגיה

מצבי חירום ביטחוניים ובריאותיים מגבילים את תנועת התושבים לדירה או לבניין וסביבתו הקרובה

הזדמנות

תכנון ועיצוב מרחב הבית, הבניין וסביבתו הקרובה באופן שייתן מענה בעת חירום יכול גם לשמש בעת שיגרה למפגשים בין דיירים לחשיפה לטבע ומגוון פעילויות המחזקות את הקשר של הילד עם הסביבה והקהילה

עקרונות התכנון

1

תכנון סביבות מגורים בצפיפות גבוהה תוך שמירה על רווחת הילד הצעיר ומשפחתו

תכנון הדירה הבניין והבלוק בהתחשבות בריבוי ילדים בבניין ובצרכי הילדים. התכנון ייתן מענה על צרכים חברתיים ושמירת פרטיות, תכנון שטחי אכסון, שטחי משחק וכדומה.

2

יצירת תחושת שייכות לסביבת המגורים

תכנון הדירה, הבניין והבלוק להזדמנויות למפגשים ופיתוח קהילתיות.

3

תכנון שכונתי בטוח ונגיש לילדים ומלוויהם

תכנון המייצר מעברים נגישים ובטוחים לילדים ברגל ובאופנים מהדירה והבניין אל השטחים המשותפים והציבוריים- מוסדות הציבור, גינות המשחקים, ואזורי המסחר המקומיים.

4

תכנון סביבות מגורים הממקסמות ערכי חשיפה לטבע

תכנון הדירה, הבניין והבלוק תוך מתן ביטוי לחשיפה לטבע וערכי נוף. תכנון מרחבי משחק הכוללים אדמה, עצים, מים ובעלי חיים.

Designing Child-Friendly High-Density Neighborhoods | Natalia Krysiak 2020

ילד משקה עציצים | תמונה: רם אייזנברג

מידדה והערכה

תכנון לביצוע

- המבנה
- הדירה

תכנון כולל

- השכונה
- הבלוק

! הנחיות לסביבות מגורים מגוונות: אוכלוסיה חרדית, יישובים ערביים וכו'.
דגש על פעוטות בהתאם לעקרונות התכנון מגובה 95 ס"מ

תכנון כולל – השכונה והבלוק

ההנחיות המופיעות בפרק התכנון הכולל מיועדות בעיקר לשלבים של הכנת תכניות מתאר ותכניות מפורטות. הן מיועדות לשים דגש על היבטים שישפרו את סביבת המגורים עבור ילדים צעירים ומלוויהם.

ההנחיות להלן כוללות את הנושאים הבאים:

1. נגישות נוחה ומרחקי הליכה קצרים למוקדי פעילות בשכונה

2. יצירת רמת שרות טובה ורשת רחובות שכונתיים

3. יצירת זהות מקומית באמצעים עיצוביים

4. יצירת הזדמנויות למפגשים קהילתיים

5. חיבור וחשיפה לטבע

6. חיבור בין פנים לחוץ בשכונה ובבלוק

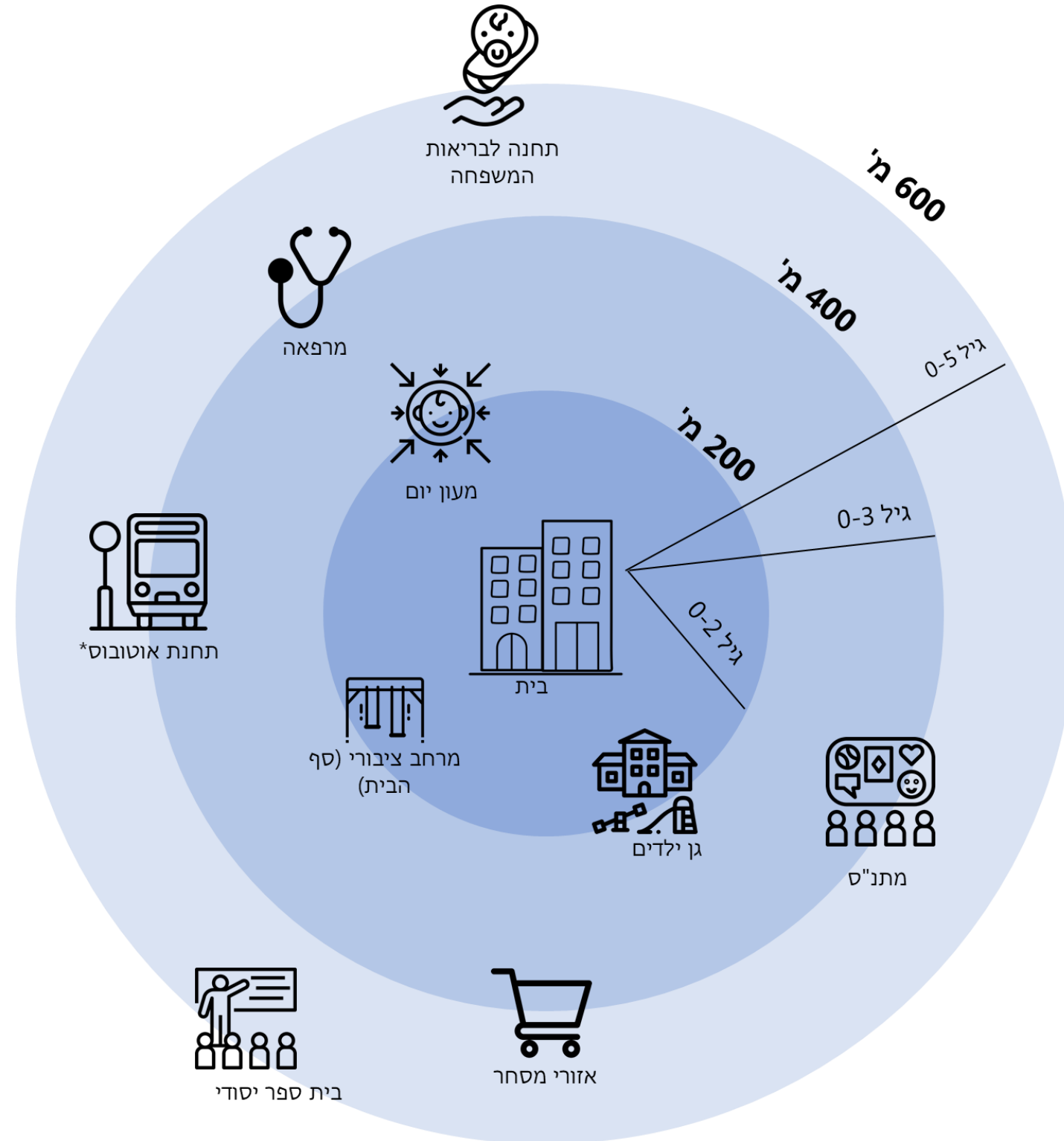
7. ביטחון ובטיחות

1. נגישות נוחה ומרחקי הליכה קצרים למוקדי פעילות בשכונה

ההנחיה: קביעת שימושים ציבוריים במרחקי הליכה מותאמים

לילדים (200 - 400 מ')

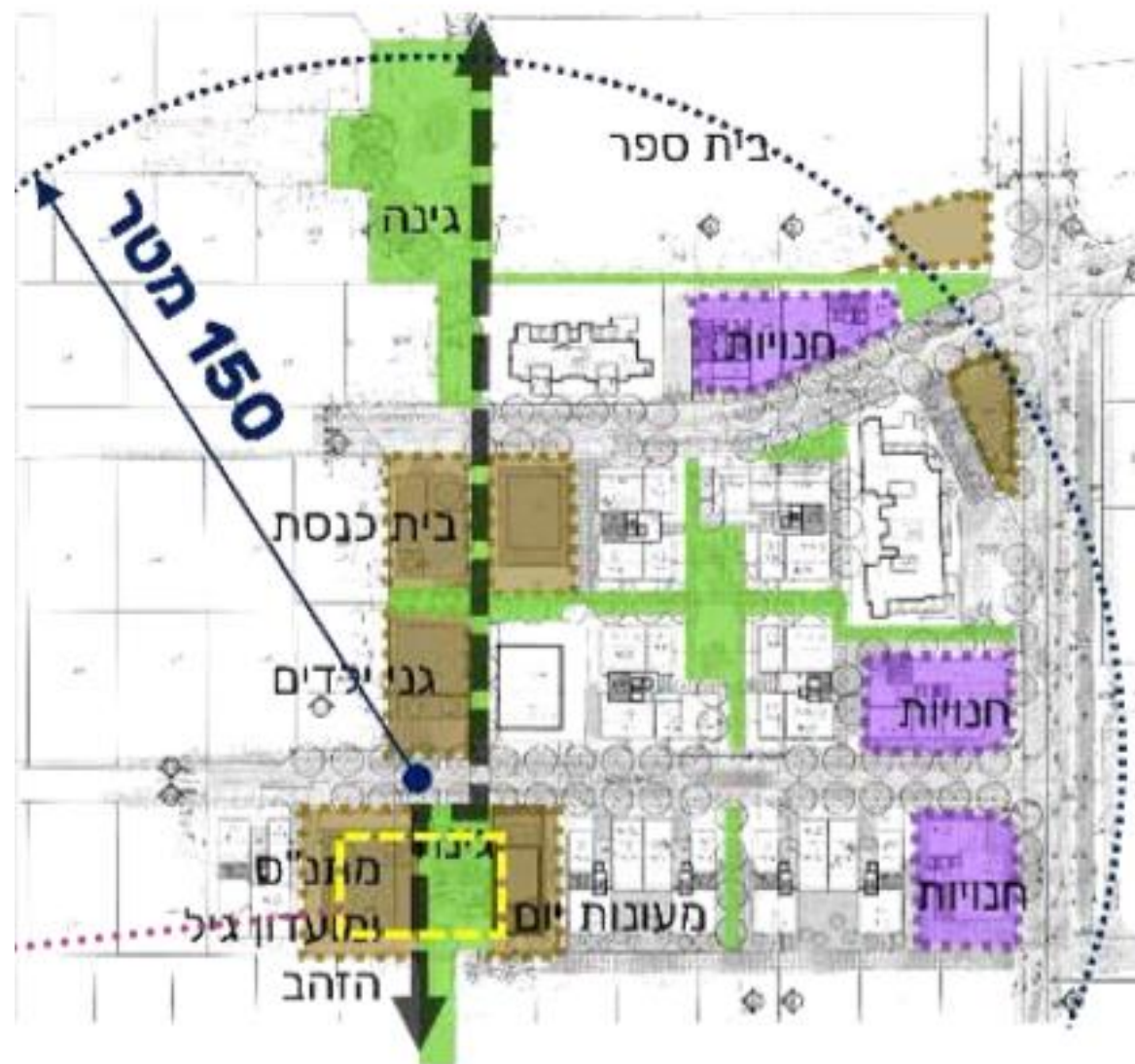
- צפיפות שכונות המגורים החדשות מהווה הזדמנות לתכנון שרותי ציבור סמוכים שימוקמו במרכז שכונה ולא בשוליה.
- תכנון שכונות מותאמות לילדים ראוי שישתמך על דוקטרינת התכנון של ערי ה-15/20 דקות המונהגת כיום בערים שונות בעולם לאו דווקא בהקשר של תכנון לילדים.

1. נגישות נוחה ומרחקי הליכה קצרים למוקדי פעילות בשכונה

ההנחיה: פריסת מוקדי פעילות שכונתיים משולבים בנגישות נוחה.

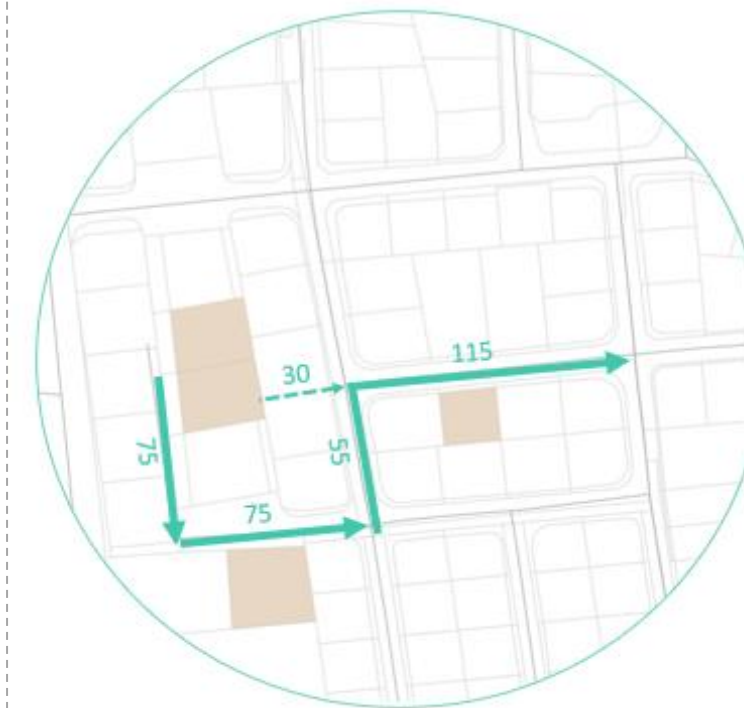
מומלץ לכלול בתכנון השכונה מעברים קצרים ככל האפשר בין מבני המגורים לאזורי מוסדות הציבור ולרחובות המסחריים ומוקדי הפעילות השכונתיים.

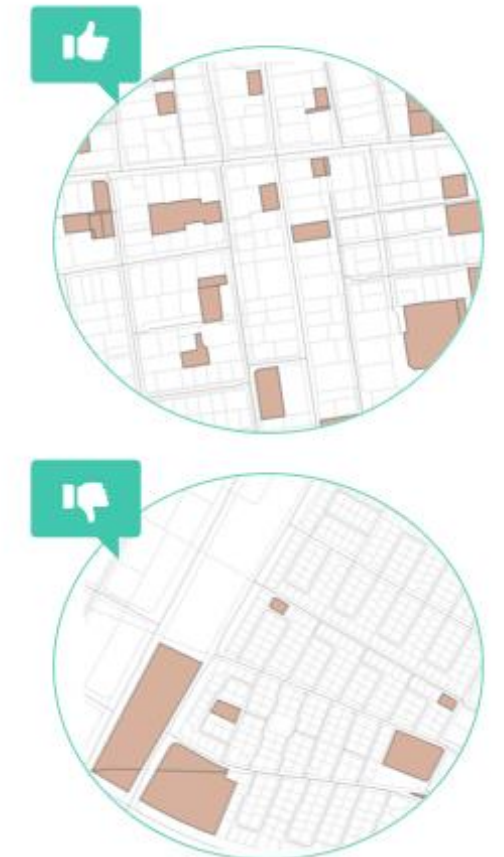
מקור: תכנון שכונות ידידותיות לילדים בישראל - דוגמאות ליישום

שכונת מעוז אביב, ת"א

(2) הוספת שבילים להגדלת טווח הנגישות למרחקים של 150-200 מ'

(1) פריסת שטחי הציבור בשכונה לעומת ריכוז ומיקומם בדפנות

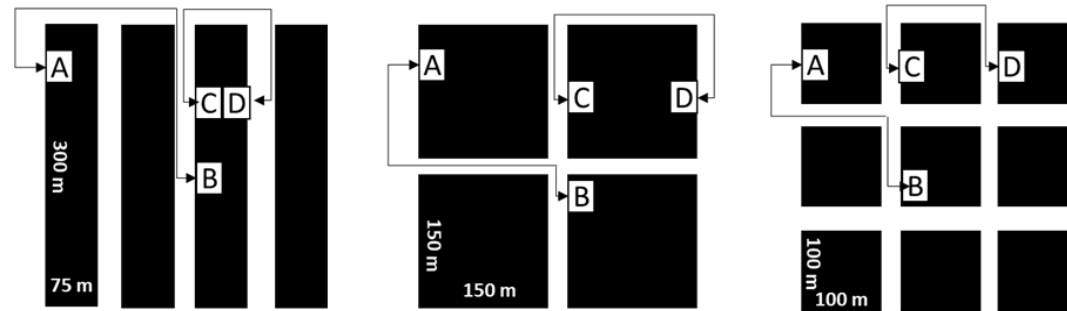
פרק תכנון מרחב הרחוב | הנחיות תכנון לילדים לגיל הרך - urban 95

2. יצירת רמת שרות טובה ורשת רחובות שכונתיים

גורמי ההשפעה המרכזיים על איכות התנועה בשכונה / בבלוק (פרוט ההנחיות בפרק מרחב הרחוב):

מרחקי ההליכה בבלוק המושפעים מאורכו ורוחבו

המלצה על אורך צלע שאינו עולה על 100 מ'

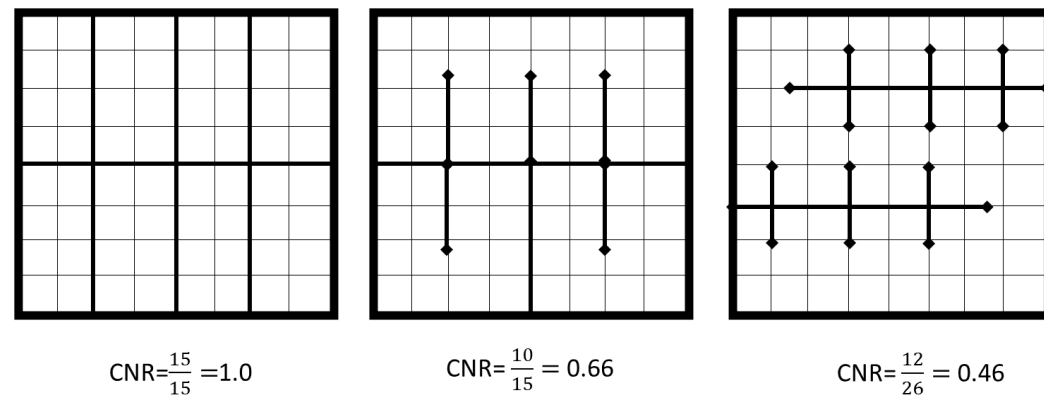
רשת רחובות מיטבית המושפעת מיחס הצמתי המחברים המחושבים מהיחס

בין הצמתי והרחובות ללא מוצא, ככל שהיחס קרוב יותר ל-1 קימים מעט רחובות ללא

מוצא והקישוריות גבוהה

המלצה על יחס צמתיים של 0.7 לפחות לילדים ומלוויהם.

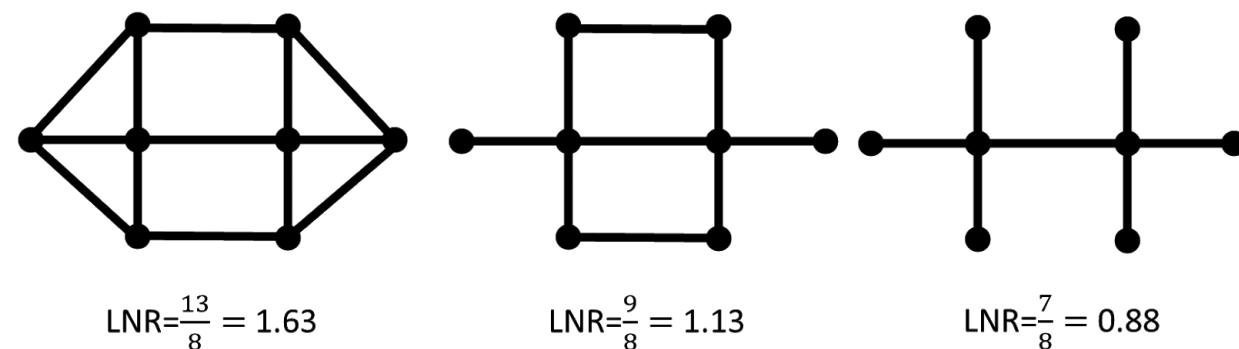
מודגש כי ניתן להתייחס לשבילים ומעברים לא ממונעים כרחובות

יחס זרועות לצמתיים ככל שמספר הזרועות ביחס למחברי הרשת יותר גדול,

הקישוריות יותר חזקה

מרחב אידיאלי לילדים ומלוויהם הוא בעל יחס זרועות לצמתיים של 1.4 ומעלה

3. יצירת זהות מקומית באמצעים עיצוביים

ההנחיה: הטמעה של אמצעים עיצוביים מותאמים לילדים ליצירת זהות מקומית

מומלץ לייצר מרחבים המעודדים את התפתחות הילד ואת הזדהותו עם המרחב שסביבו, כגון: שילוט מתאים, פיסול סביבתי, שימוש בצבעים, בצמחייה, שילוב אלמנטים משחקיים ברחוב ועוד.

Kaboom.com

פעילות קישוט לוחות מודעות | חיפה" תמונה דוברות עיריית חיפה

play places scattered along the banks of the Seine | BROOK WILKINSON

4. יצירת הזדמנויות למפגשים קהילתיים

יצירת מדרג שטחים בסדרי גודל משתנים

שטחים בגדלים שונים יאפשרו התכנסויות מגוונות של ילדים ומלוויהם, החל מפינת רחוב עם כמה ספסלים וכלה בפארק שכונתי רחב ידיים.

שימוש במרחבים זמניים

סגירת רחובות באופן זמני / קבוע ליצירת מקום בטוח למשחק באזורים עירוניים, תכנון תנועת של רשת רחובות בשכונות החדשות שיאפשר סגירה זמנית של רחובות.

אמצעים עיצוביים מותאמים לילדים למקום מפגש ומשחק

ניצול תחנות אוטובוס, מתקנים הנדסיים, אזורי בנייה או מתקני תשתית לטובת מקומות מפגש ומשחק.

קרנבל ברחוב מיכ"ל | סגירת רחוב לפעילות קהילתית | מתוך קבוצת הפייסבוק "רחוב מיכ"ל"

סגירת רחובות בבני ברק בשבת | כלכליסט

מתוך מגזין שפת רחוב | גינת כיס כחלק מתחנת האוטובוס של קו SW9 בלונדון. צילום: The Edible Bus Stop

תכנון שישלב ככל האפשר את הטבע לתוך שכונת המגורים והסביבה המיידית של מבני המגורים תוך דגש על סביבות

מגורים צפופות

- שמירה או שיחזור של שטחים טבעיים בתחום השכונה.
- יצירת שטחי גינון ואדמה בטווח המידי של הבית כמקום מאפשר למשחק התורם להתפתחות החושית של ילדים.
- יצירת קישורים לשטחים פתוחים סמוכים (שטחי חקלאות ושמורות טבע בסמוך לגבול העיר) באמצעות דרכי גישה ופתיחת מבט.

גינת גג בניו יורק

ארוחה קהילתית בגינה בוונקובר.

Window to nature

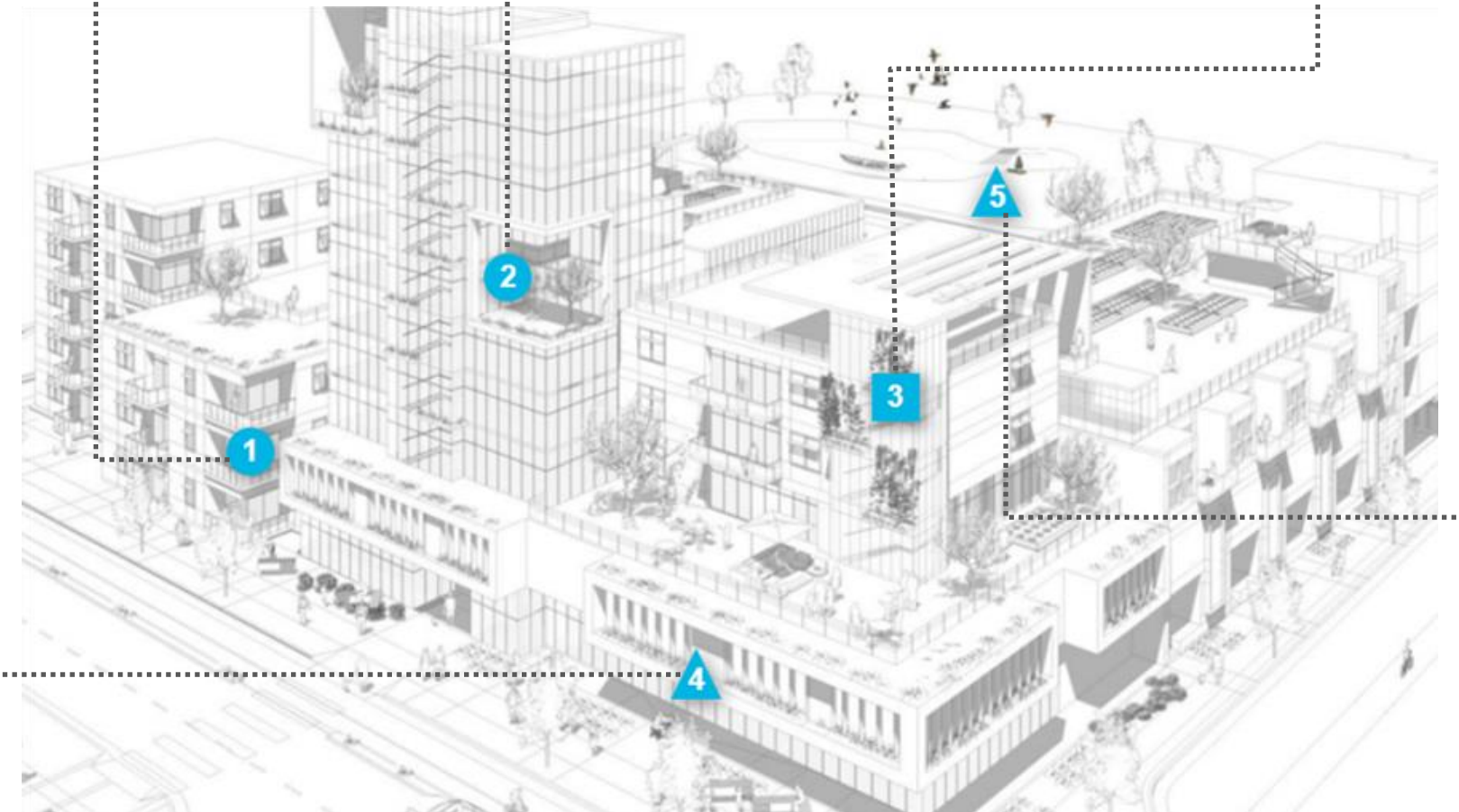
Aromatic vegetation

Space and guidance

See + touch nature everywhere

Nature at various scales

Designing apartment homes for families with children | Hazel Easthope, Hyungmo Yang | Cities People Love

6. חיבור בין פנים לחוץ בשכונה ובבלוק

תכנון שייצר רצף בין המבנים למרחב הציבורי ובין מרחבים ציבוריים בשכונה לטובת מרחבי ביניים המאפשרים מפגש ומשחק

- שימת דגש על אופן העמדת הבינוי במגרשי המגורים והתרומה של מבני המגורים ביצירת דופן לחללים המשותפים
- תכנון הבנוי והפתוח ליצירת מגוון מרחבים פתוחים למשחק, מפגש, שהיה: ציבוריים, סמי ציבוריים, פרטים. שילוב של שטחים פרטיים פתוחים עם שטחים ציבוריים פתוחים.
- יצירת רצף של חצרות בנייני המגורים באופן שיאפשר מפגשים ומרחב מגוון לשהות של ילדים והמלווים שלהם.
- יצירת נצפות מן הדירה לאזורי המשחק בשטחים המשותפים

תכנון שכונות המאפשר מרחב עירוני מורכב ומגוון אך בטוח לילדים צעירים ומשפחותיהם

- יצירת מדרג של מרחבים החל ממרחבים המושכים משתמשים מגוונים וכלה במרחבים פנים שכונתיים אינטימיים מהווים מרחב בטוח ומוכר עבור ילדים.
- מניעה של אזורים ללא "עיניים" - הפנייה של מרפסות וחזיתות המגורים, מוסדות הציבור לרחובות ושצ"פים שכונתיים.
- שילוב שימושים שונים במרחבים הפתוחים של השכונה כגון אזורי ספורט ושבילי הליכה המושכים תנועה גם בשעות הערב.
- יצירת קישוריות וחיבורים ברשת הרחובות והשבילים בשכונה ליצור תנועה שוטפת.

Designing Child-Friendly High-Density Neighborhoods.
Natalia Krysiak 2020

הקטנת ההשפעה של כלי רכב ממונעים ויצירת מרחבי שהייה ומשחק בטוחים בסביבת המגורים המיידית

- תכנון מעברים ושטחי ציבור במרכז הבלוק מאפשר תנועה לאורך הבלוק ללא מעבר כבישים, וכן מעבר זה יכול לשמש כחצר משותפת.
- תכנון רחובות למניעת תנועת רכב עוברת
- צמצום כניסות לחניה וטיפול באזורי סכנה בכניסה לחניות (ראו פרק סביבת הרחוב)
- עדיפות להקמת חנייה מרכזית שכונתית לצד צמצום תיקני חניה והעדפה של תחבורה ציבורית

אחרי

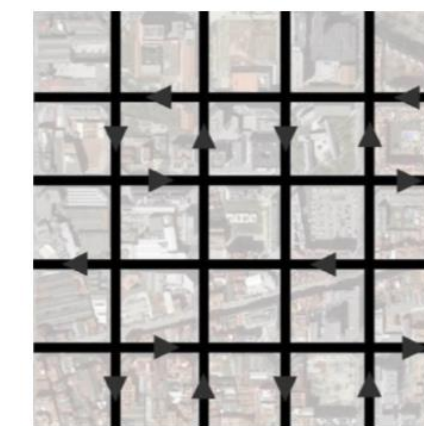

לפני

דוגמא ליישום במרחב עירוני קיים סופרבלוקס - ברצלונה

מודל תכנון סטנדרטי

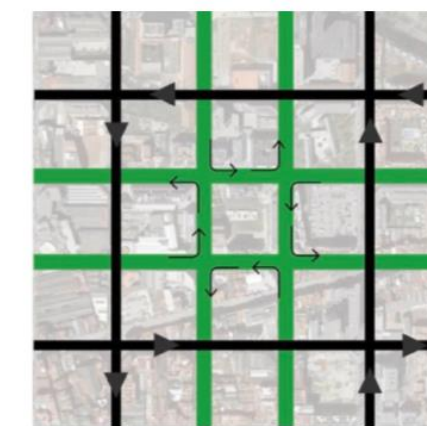

400 מטר

רשת עירונית: 50 קמ"ש

מודל הסופרבלוק

400 מטר

רשת מקומית: 10 קמ"ש

* פרוט ההנחיות בפרק מרחב הרחוב

יצירת תכנון שכונתי תנועתי המאפשר תנועה ומשחק של ילדים צעירים ומשפוחתיהם

- רשת הרחובות - תכנון כבישים ללא מוצא (Cul-de-sac) תוך חיבור עם שבילי הליכה יצור הפחתה משמעותית של תנועה מוטורית ברחוב והגברת הבטיחות
- רחובות למשחק - סגירת רחוב בית הספר בסמוך לשעות הפעילות - בבוקר ואחה"צ

דוגמא מלונדון של יישום המיזם רחובות למשחק

מפת מעברים בשכונה הצפונית, חריש (מקור: תכנון שכונות ידידותיות לילדים בישראל)

*הרחבת פרוט ההנחיות בפרק מרחב הרחוב

תכנון לביצוע – הבניין

תכנון לביצוע: הבניין והדירה

ההנחיות המופיעות בפרק התכנון לביצוע מיועדות בעיקר לשלבים של תכנון אדריכלי של המבנים ושל דירות המגורים הן מיועדות לשים דגש על היבטים שישפרו את דירת המגורים והבניין כולו עבור ילדים צעירים ומלוויהם.

ההנחיות להלן כוללות את הנושאים הבאים:

הבניין

1. יצירת שטחים משותפים בשטח הפתוח במגרש
2. יצירת חללים משותפים בבניין
3. חשיפה לטבע ולנוף
4. חדרי מדרגות
5. יצירת שטחי אחסון בבניין
6. ביטחון ובטיחות

הדירה

1. חללי הדירה
2. חלונות ואוורור
3. מרפסת שמש
4. בטיחות בדירה

1. יצירת שטחים משותפים בקומת הקרקע

יצירת אזורים לשימוש משותף בקומת הקרקע עבור ילדים ומלוויהם - לשהייה ומשחק, לטיפוח גינה משותפת וכדומה.

- ניתן לייצר אזורים משותפים על ידי: צמצום המבואה, שטחי החנייה, שטח דירות הגן, עידוד שימוש בשטחים המשותפים למספר בניינים
- הנמכת גובה גדרות אבן וקירות תומכים בין מגרשים לרחוב, העדפת אמצעים רכים כגון צמחיה או סימון בריצוף כדי ליצור מרחב גמיש.
- באזורים משותפים אלה מומלץ שימוש בחומרים פריקים (אדמה, חול, שבבי עץ וכד) ושילוב צמחיה, וכן יצירת . תנאים לשימוש בעונות השונות: הגנה בפני גשם ושמש.

2. יצירת חללים משותפים בבניין

תכנון מגוון חללים משותפים עבור ילדים צעירים ומשפחותיהם תוך דגש על מבנים גבוהים בצפיפות גדולה.

- הפיכת חדר המדרגות והלובי הקומתי למקום שהייה ולא רק למעבר
- שימוש בגג כשטח משותף לשהייה ומשחק לילדים על ידי בניית משטחים ומתקנים קטנים למשחק, גידול צמחיה, הגנה בפני גשם ושמש וכד'
- יצירת קומת ביניים משותפת במבנים רבי קומות.
- הגדרת שטח ייעודי בתוכניות (עיקרי או שירות) למועדון דיירים על מנת לעודד הקמת מועדון דיירים לא על חשבון שטחי דירות ושטחי שירות חיוניים אחרים בבניין

מרפסת משותפת בקומת ביניים | קרניצי, נחלת יוסף רמת גן | ביר קוש אדריכלים

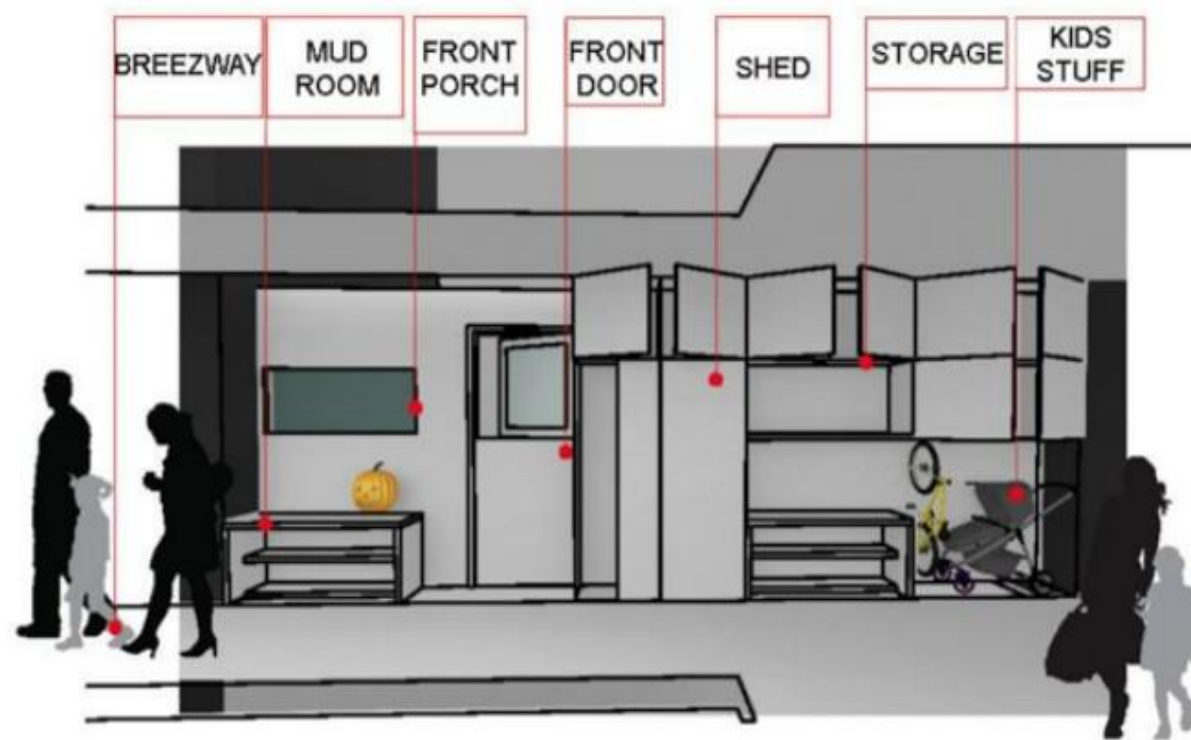

מועדון דיירים במגדל מגורים ברחובות

2. יצירת חללים משותפים בבניין

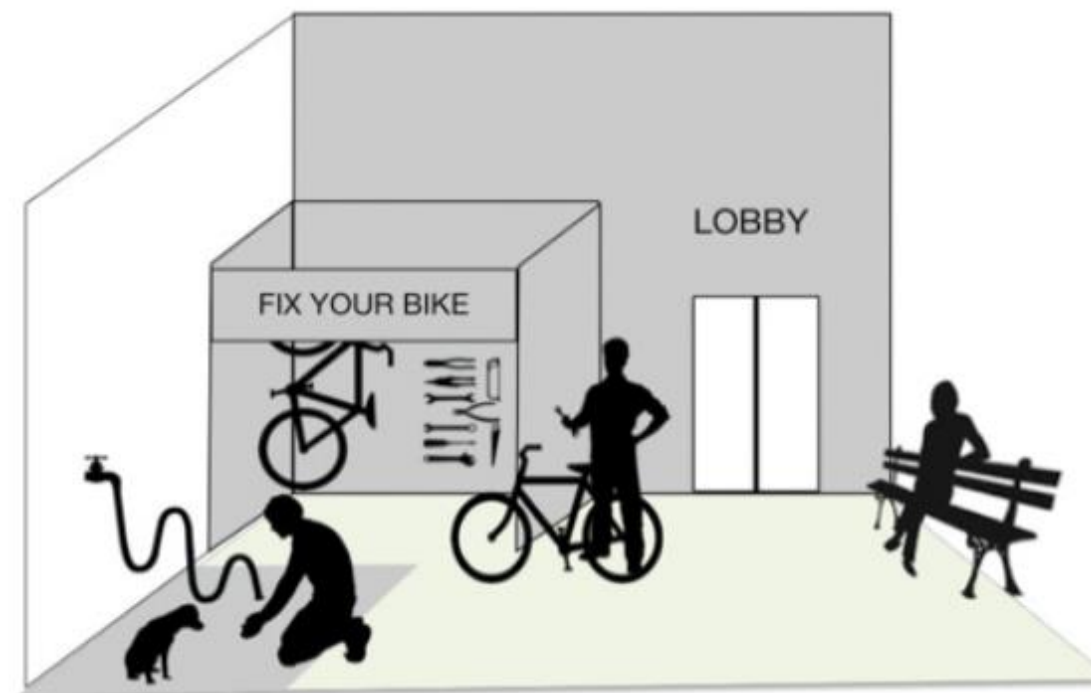
תכנון מגוון חללים משותפים עבור ילדים צעירים ומשפחותיהם תוך דגש על מבנים גבוהים בצפיפות גדולה – שימושים מוצעים:

- מועדון דיירים שישמש גם כמקום של שהיה ומשחק לילדים.
- חדר "מלוכלך" ליצירה, התנסות בחומרים שונים עם עדיפות לחומרים מהטבע
- חקלאות עירונית בגג הבניין או במרפסת משותפת, מתקני קומפוסט
- מקום מתאים לאירועים משותפים (ימי הולדת, חגים וכדומה)
- פינות פונקציונליות משותפות לדוגמא – תיקוני אופניים, מחסן משותף של כלים, אזור לטיפול בחיות מחמד,

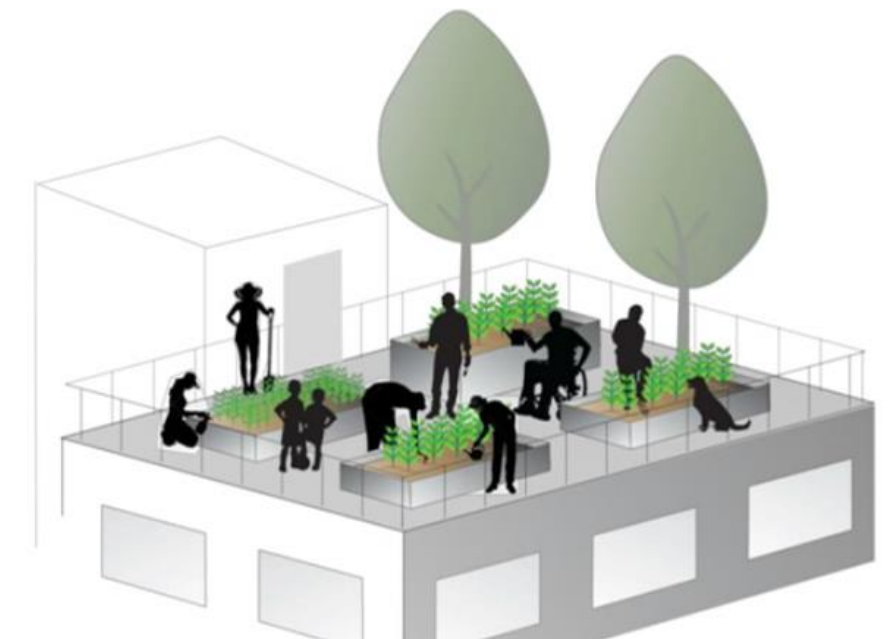
שטחי אחסון משותפים במעברים¹

¹ thehappycity.com

מתקנים לשימוש דיירים ומשתמשים נוספים באזור הכניסה.
לדוגמא אזור האכלה לבעלי חיים עמדה לתיקון אופניים, פינת ישיבה ועוד¹

חדר מוזיקה.

גינון קהילתי במרפסות משותפות או גג הבניין¹

2. יצירת חללים משותפים בבניין | דוגמא

התקנת פאנלים סולרים על קירווי שמפנה את שטח הגג לפעילויות של הדיירים ומספק צל ומחסה | brooklynsolarworks.com

3. חשיפה לטבע ולנוף

תכנון הבניין כך שיאפשר חשיפה של ילדים לטבע ונוף קרוב.

- פיתוח השטח הפתוח בתחום המגרש ו/או הגג באופן שיאפשר לילדים צעירים ומלוויהם לבוא במגע עם צמחייה, חרקים, ציפורים וכד'.
- יצירה של בתי גידול לצמחיה בגוף הבניין להנגשת צמחייה בקומות הגבוהות
- חשיפה לבעלי חיים - מקומות קינון\גידול לחיות בר בעיר כגון: מלון לחרקים, מתקני קינון לסיסים (למצוא מצגת עידוד סיסים), קיני סנוניות
- מגע עם האלמנטים להפעלת החושים: רוח – שבשבת, מים – בריכת שכשור, בריכת דגים מזרקונת, אדמה – אדמה

מלון חרקים | פרויקט קרית ספר | משרד רם אייזנברג

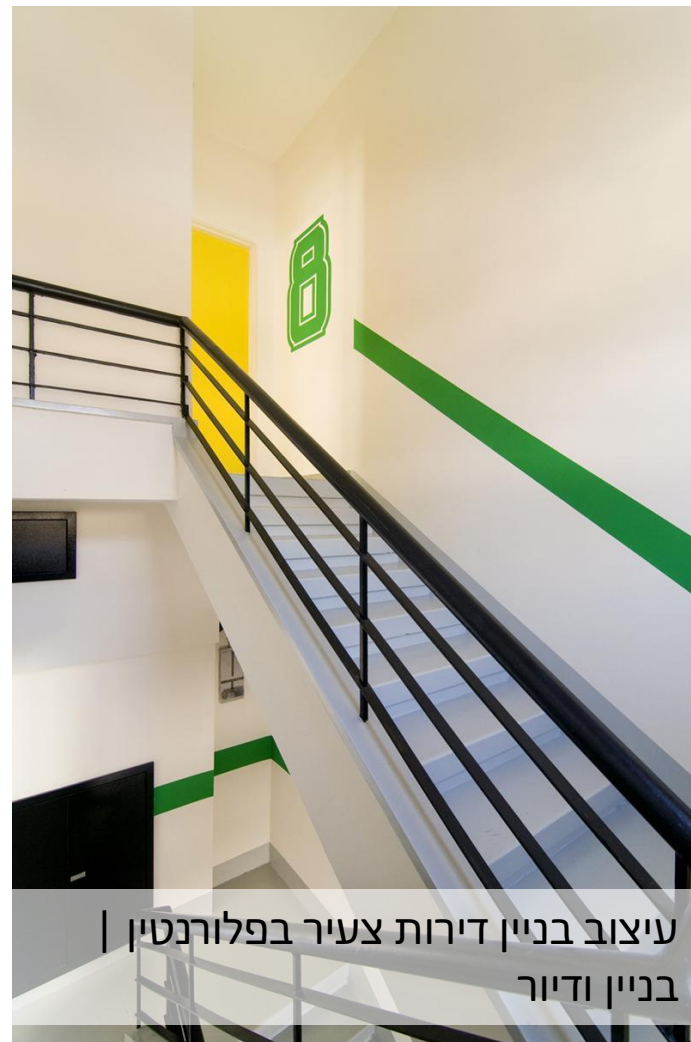

דוגמא למתקני קינון לסיסים | המרכז לטיפול ציפורי הבר

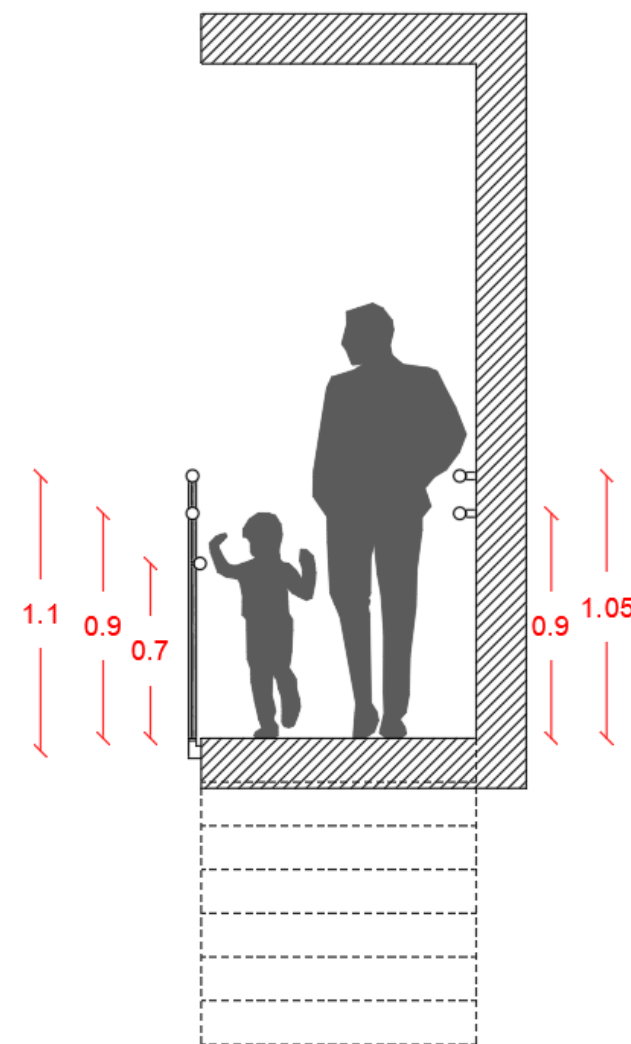
4. חדרי מדרגות

תכנון מדרגות במבנים רבי קומות באופן ידידותי לילדים

- תכנון ועיצוב חדרי המדרגות באופן נגיש ובטוח ובאופן שיעודד ילדים לתנועה ופעילות ספורט בחדרי המדרגות.
- מוצע להתקין מאחז יד נוסף מותאם לגובה ילדים בגובה 0.7 מ'.
- בנוסף לתאורת חירום ותאורה פונקציונלית התקנת תאורה מחממת בחלל המדרגות
- הוספת צבע טקסטורות והדפסים על קירות חדרי המדרגות
- התאמת עוצמת מחזירי השמן בדלתות האש לחדרי מדרגות באופן שיאפשר פתיחה עצמאית של ילדים
- במבנים שניתן מבחינת בטיחות אש לתכנן חדרי מדרגות עם פתחים לאוויר ואור טבעי

עיצוב בניין דירות צעיר בפלורנטין |
בניין ודיור

דבר אחד טוב במלחמה: שמתם לב כמה יפה היה פעם חדר
המדרגות? | Xnet. רחוב פינסקר, תל אביב (צילום: טל ניסים)

5. יצירת שטחי אחסון בבניין

תכנון חניות אופניים חדרי עגלות ומחסנים

1. עדיפות לתכנון חניות אופניים לילדים בקומת הקרקע. לגבי כמות האופניים יש לקחת בחשבון שלרוב כל ילד מחזיק אופניים ובניינים שבהם יש משפחות רבות נדרשות יותר מחניית אופניים אחת לדירה.

2. תכנון חדר עגלות בקומת הקרקע (לרוב יש קושי להכניס עגלות לתאומים במעליות סטנדרטיות).

3. לתכנן מחסנים דירתיים בשטח מינימלי של 4 מ' (מוצע לפחות 6 מ'). כיום מאפשרים מחסנים בעיקר במרתפים. מוצע לבחון מחסנים בשטח הקומה צמוד לדירה.

עגלות ואופניים בכניסה לבניינים בבני ברק | צילום: עדית הלוי

אופניים בחדר אחסון ייעודי בבניין | חברת חן אופן

6. ביטחון ובטיחות בבניין

צמצום הסכנה הקיימת בממשק עם חניונים תוך נקיטת אמצעים להגברת הבטיחות

1. התקנת פס האטת תנועה ביציאה מהחניון
2. התקנת מראה פנורמית
3. סימון מעבר חציה על פני המדרכה (סימון לילדים צעירים, ולנהגים)
4. התקנת אלמנטים חזותיים/שמיעתיים כאמצעי אזהרה – לדוגמא: מנורות איתות, פעמונים וכו'

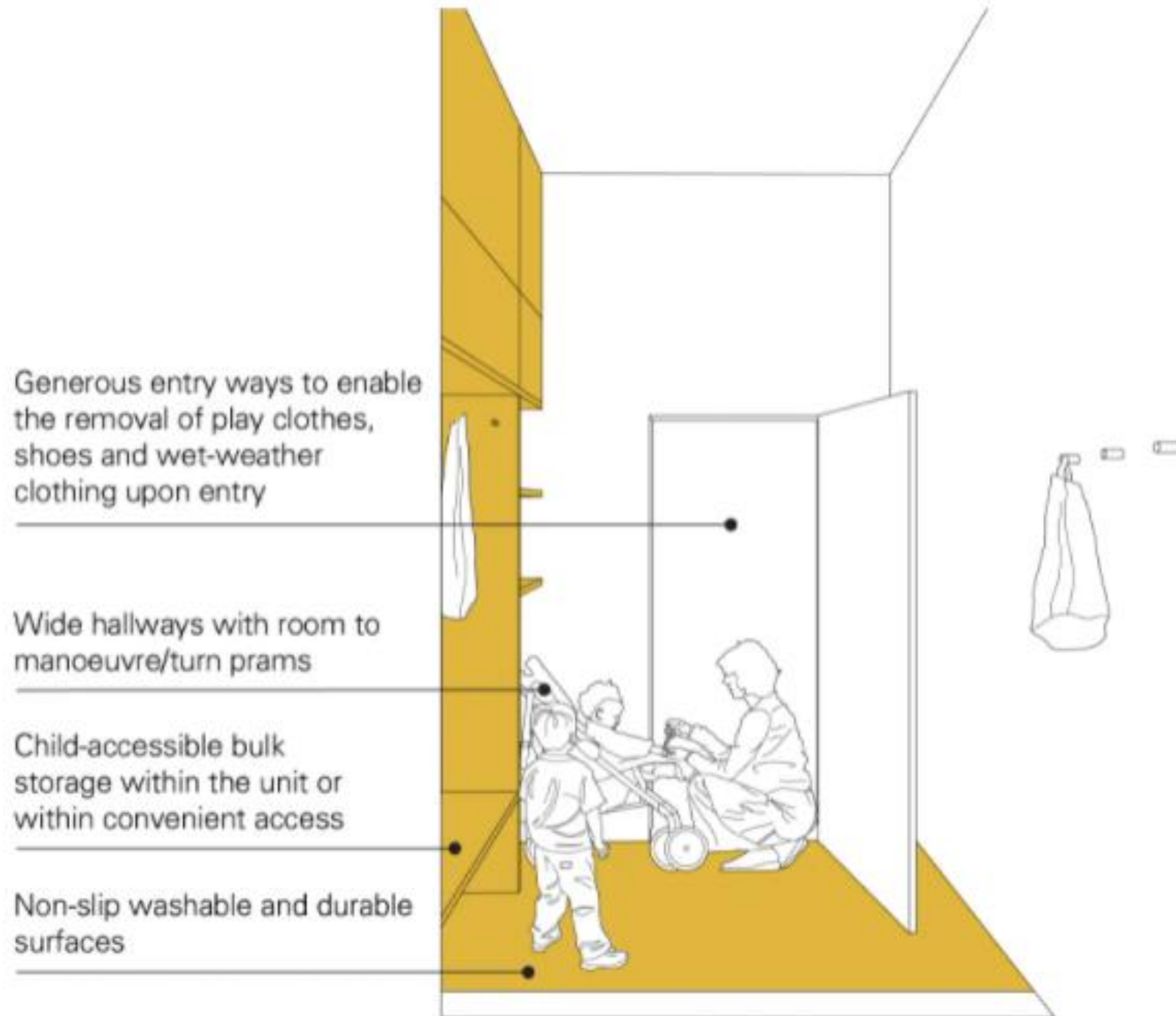
תכנון שכונות ידידותיות לילדים בישראל: דוגמאות ליישום |
ליאת איזקוב בן שטרית, חגית נעלי יוסף. מרץ 2019

תכנון לביצוע – הדירה

1. יצירת חללים המתאימים לילדים צעירים ומשפחותיהם

הנחיות חלל הכניסה

- יצירת חלל רחב ידיים המאפשר להוריד את הבגדים והנעליים ששימשו לשהייה בחוץ לפני המעבר ליתר החללים בדירה.
- יצירת מסדרונות שמאפשרים לתמרן/להסתובב עם עגלת ילדים.
- התקנת מקום אחסון נגיש לילדים במבואה לדירות או בכניסה לדירה.
- שימוש בריצוף שמונע החלקה, רחיץ ועמיד.

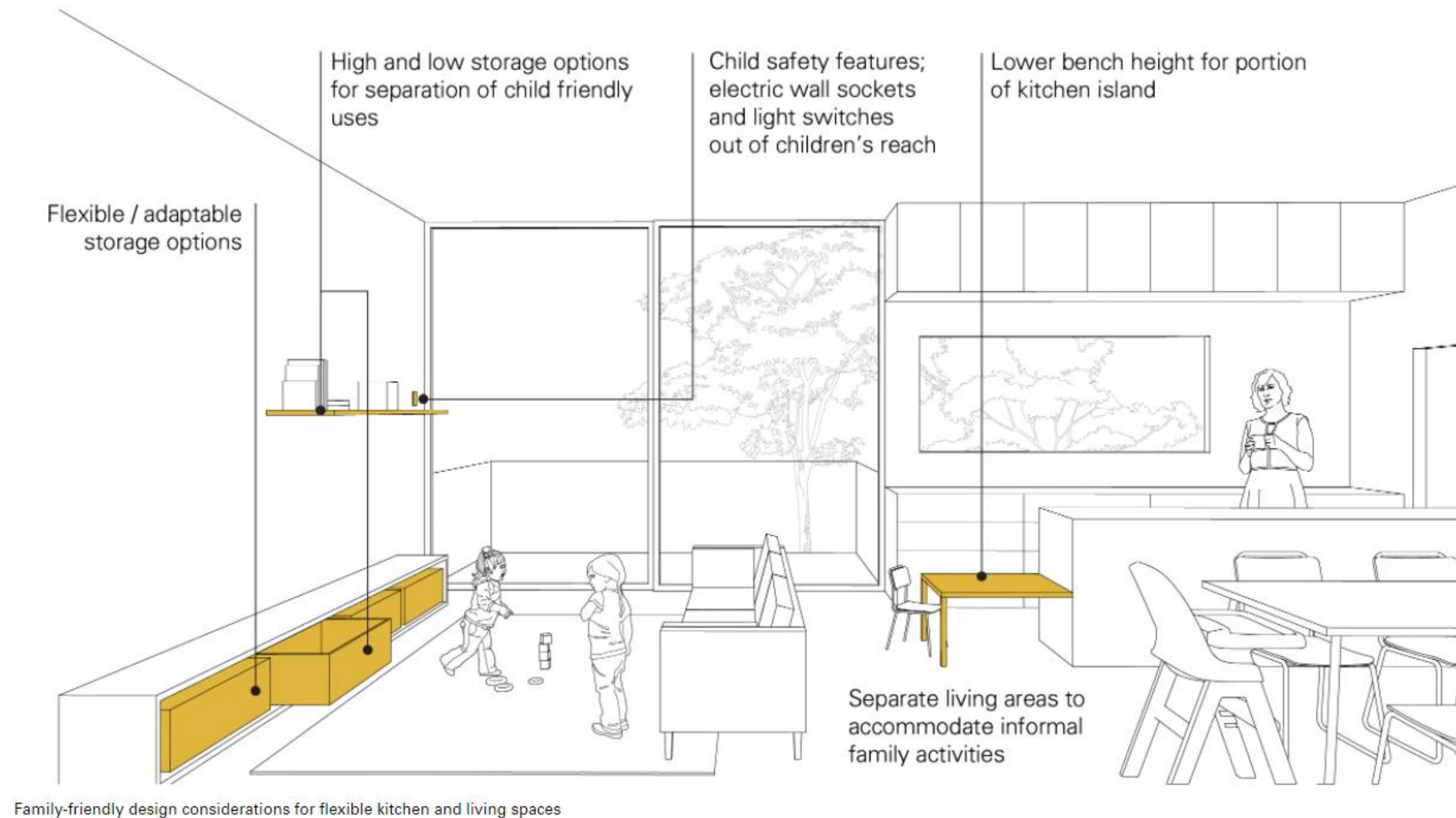
Family-friendly design considerations for apartment entrances

Designing apartment homes for families with children | Hazel Easthope, Hyungmo Yang | Cities People Love

1. יצירת חללים המתאימים לילדים וצעירים ומשפחותיהם

הנחיות חלל המגורים והמטבח

- יצירת חלל פתוח המתאפשרת בו גמישות במיקום השימושים לאורך זמן.
- חיבור ישיר בין אזור המגורים והמטבח.
- הפרדה בין אחסון נמוך בהישג ידם של ילדים צעירים ואחסון גבוה.

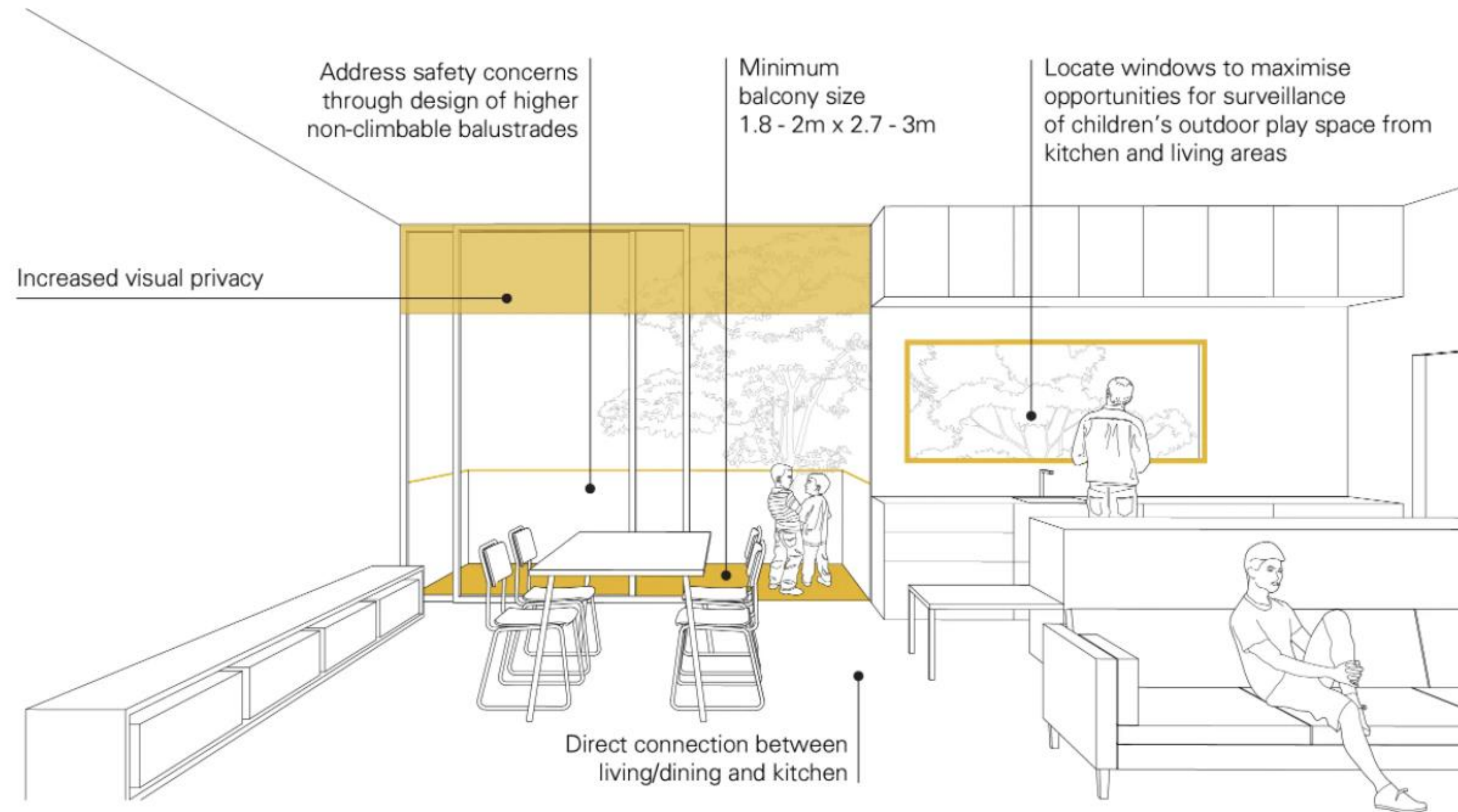

Designing apartment homes for families with children | Hazel Easthope, Hyungmo Yang | Cities People Love

1. יצירת חללים המתאימים לילדים צעירים ומשפחותיהם

הנחיות חלל המגורים והמטבח

- הצבת חלונות בחלל המגורים והמטבח שמאפשרים לצפות על פעילות הילדים מחוץ לבניין.

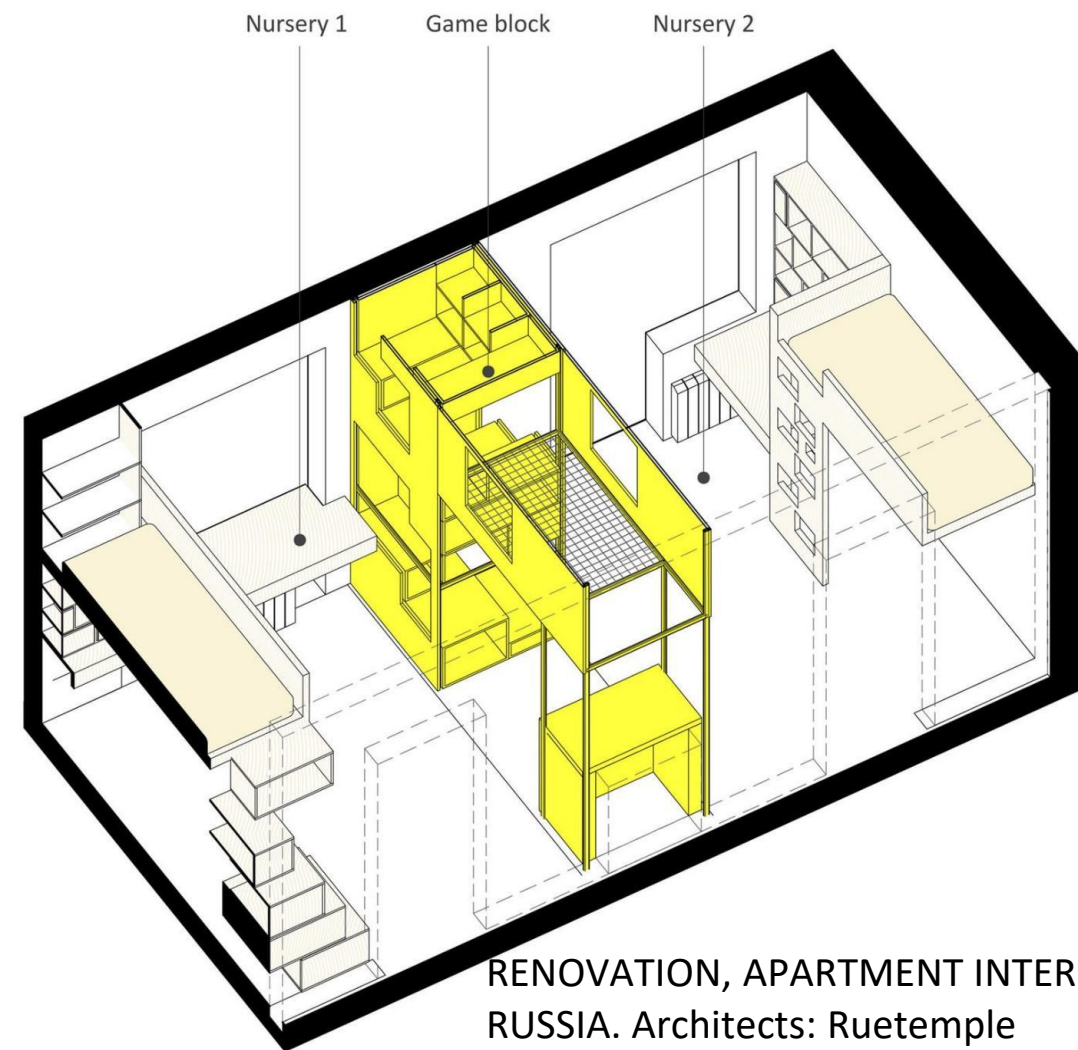
Family-friendly design considerations for safety and surveillance

Designing apartment homes for families with children | Hazel Easthope, Hyungmo Yang | Cities People Love

1. יצירת חללים המתאימים לילדים ומשפחותיהם

הנחיות חדרי הילדים

- מומלץ לייצר חלל משותף לצד חלוקה לפינות מופרדות המעניקות פרטיות לכל ילד
- גמישות בתכנון המאפשר חלוקה של חדרי הילדים לפי הצרכים המשתנים.
- ניצול מימד הגובה (בכפוף לאמצעי בטיחות המתאימים לגילאים השונים) באופן שמאפשר שימוש בגובה כמו אזורים ייחודיים לילדים בגובה או מדרגות/ סולם למיטת קומותיים וכדומה.

RENOVATION, APARTMENT INTERIORS. MOSCOW, RUSSIA. Architects: Ruetemple
<https://www.archdaily.com/642673/bagritsky-ruetemple>

1. יצירת חללים המתאימים לילדים צעירים ומשפחותיהם

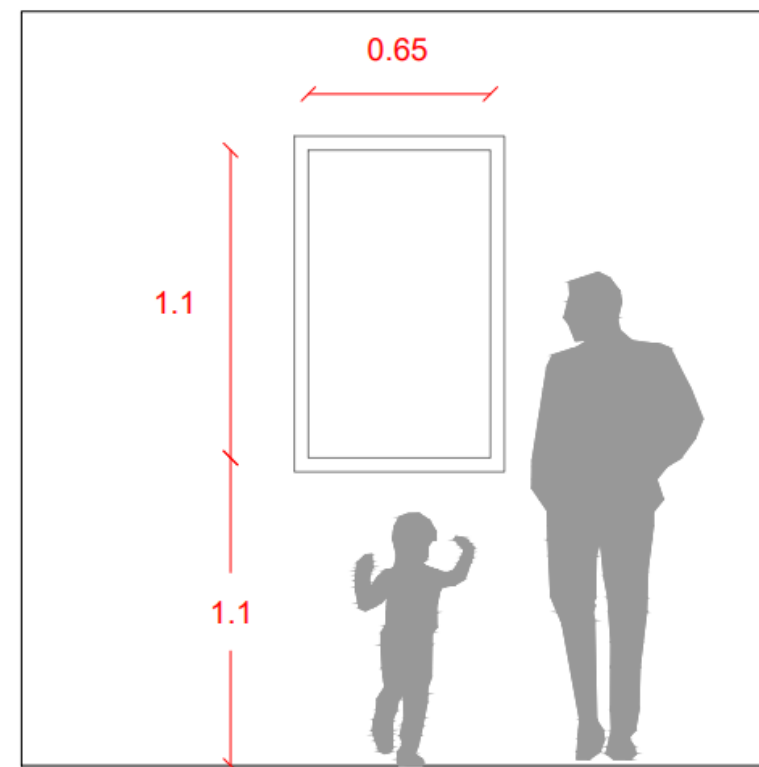
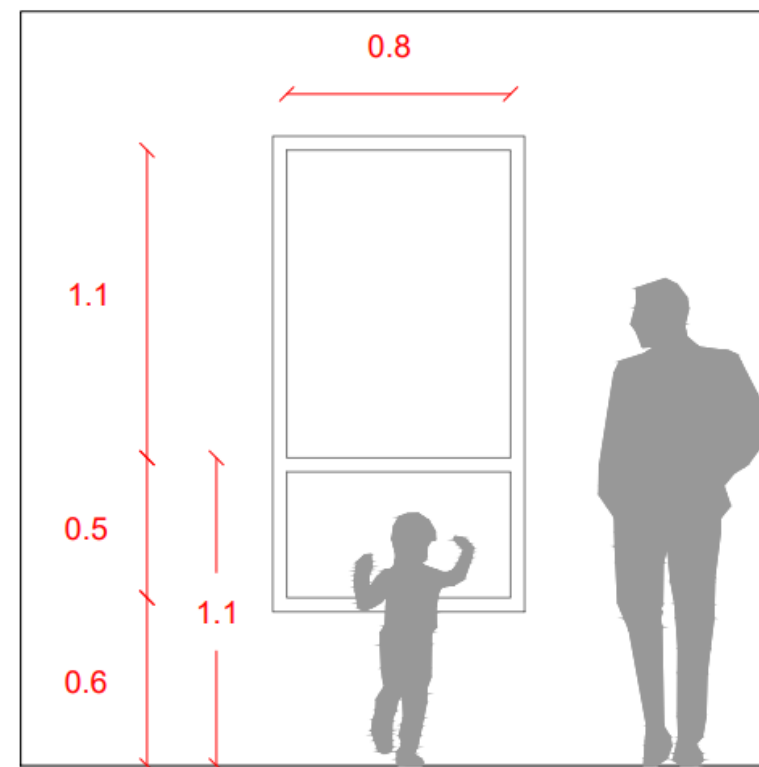
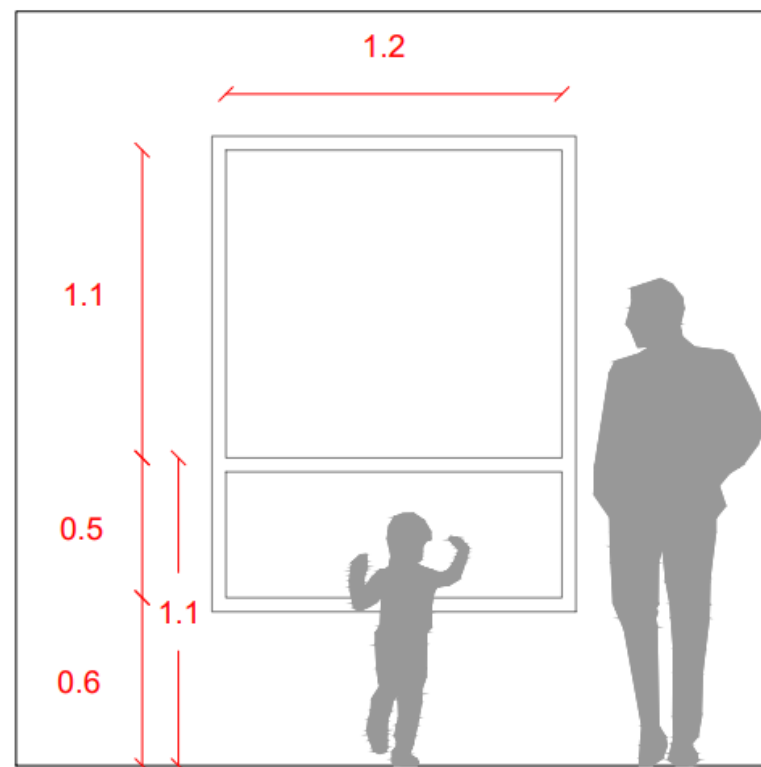
הנחיות כלל חלקי הדירה

- יצירת פינות משחק המאפשרות התפתחות פיזית, רגשית וחושית כמו קירות טיפוס בפינות הבית, אזורי יצירה בהם מותר "ללכלך".
- עידוד פעולה עצמאית של ילדים ונגישות למפסק תאורה, ידית של דלת, ארונות מטבח, כיור רחיצת ידיים, אסלה, מקלחת לילדים וכו'.

תכנון חלונות ופתחים מותאמים לילדים בדירה.

- חלונות עם סף נמוך - אפשרות להביט החוצה

המלצה להגדיל את שטח החלון בחדרי מגורים

לפי תקנות התכנון והבניה לא יפחת שטחם הכולל של החלונות בחדר מגורים מ-8% משטח רצפת החדר. לדוגמא עבור חדר בשטח של 9 מ"ר נדרש חלון של כ 0.72 מ"ר. מוצע לקבוע חלון מינימלי עם סף נמוך ורוחב של 1.2 מ' (כ 20%)

3. מרפסת שמש

תכנון מרפסת שמש בדירה המאפשרת מגוון שימושים המותאמים לעונות השנה ולאקלים הישראלי.

- מוצע כי מידות המרפסת יאפשרו העמדת שולחן אוכל עם לפחות 4 מקומות ישיבה. וכן מוצע לבחון תוספת של שטחי מרפסת בחלק מהדירות ולאפשר גינה במרפסת.
- תכנון המרפסות באופן שיאפשרו הקמת גינת עציצים: התקנת ברז לחיבור צינור ושעון השקייה, חשיבה על כיוון הניקוז כך שמי ההשקייה לא יציפו את המרפסת, ניתן לתכנן מקום לגינה תלויה על אחד מהקירות המשותפים בין המרפסת לדירה.
- תכנון הצללה למרפסות במפנה דרומי
- תכנון עומסים המתאימים לשימושים המצריכים עמידה בעומסים גדולים יותר כגון בריכה מתנפחת לילדים ומילוי אדמה לגינה.

4. בטיחות בדירה

תכנון מרחב המגורים באופן בטוח לילדים צעירים (בהתבסס על הנחיות ארגון בטרם)

- תכנון המונע נפילות וגישה של ילדים לחלונות וגרמי מדרגות: להמנע מהעמדת ריהוט ליד חלון, התקנה של סורגים, התקנה של אמצעים להגבלת פתיחת החלונות, התקנה של שערים בגרמי מדרגות גבוהים בדירה.
- יצירת אחסון מובנה לחומרי ניקיון וחומרים מסוכנים המונע גישה של ילדים צעירים.
- קיבוע רהיטים גבוהים וכבדים לקירות למניעת נפילה.
- כיסוי שקעי חשמל.

A close up of the stoppers we had installed to restrict our windows to opening only about 4 inches.

תודה רבה

התייחסות משרד הבינוי והשיכון

אד' ורד סולומון | אדריכלית ראשית משרד הבינוי והשיכון

דוגמאות ליישום – סביבות מגורים מותאמות

אורית מילבאואר | מילבאואר אדריכלים

נקודת המבט של היזם

אופיר אתגר | התאחדות בוני הארץ

סביבות מגורים בחברה החרדית

בנצי ראקוב | המכון החרדי למחקרי מדיניות